ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1886

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5—ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.
1886

Ἀριθ. 532 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἰσπράττονται — Γραφεῖον διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 9 Μαρτίου 1886

ΚΟΛΟΜΒΑ

Διήγημα Προσπέρου Μεριμέ.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

ΙΖ'

Ἀπαλλαγεὶς τῆς ἀτάκτου ἀκολουθίας αὐτοῦ, ὁ Ὄρσο ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, κατεχόμενος μᾶλλον ὑπὸ χαρᾶς, διότι ἔμελλε νὰ ἐπανίδῃ τὴν μὶς Νέβιλ, ἢ ὑπὸ φόβου μὴ συναντήσῃ τοὺς ἐχθρούς του. «Ἡ δίκη, τὴν ὁποίαν θὰ κινήσω κατὰ τῶν ἀχρείων ἐκείνων Βαρρικίνη, διενοεῖτο, θὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ μεταβῶ εἰς Βαστίαν. Διατί λοιπὸν νὰ μὴ συνοδεύσω ἕως ἐκεῖ τὴν μὶς Νέβιλ; Καὶ διατί ἀπὸ τὴν Βαστίαν νὰ μὴ ὑπάγω μαζί της εἰς τὰ λουτρὰ τῆς Ὀρέτσας;» Καὶ ταῦτα λέγων ἀνεπόλει εὐκρινῶς τὰ γραφικώτατα ἐκεῖνα μέρη, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἰδῇ κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν. Τῷ ἐφάνη ὅτι εὑρέθη ἐν χλοερῷ λειμῶνι, ὑπὸ γηραιὰς καστανέας ἐπὶ χορτοπλίνθου ἐκ στιλπνῆς χλόης, ἐν ᾗ ἦσαν ἐγκατεσπαρμένοι κύανοι, ὁμοιάζοντες πρὸς ὀφθαλμοὺς διαγελῶντας αὐτῷ· τῷ ἐφάνη ὅτι ἔβλεπε τὴν μὶς Λυδίαν, καθημένην πλησίον του· εἶχεν ἀσκεπῆ τὴν κεφαλήν, ἡ δὲ ξανθὴ κόμη της, λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα τῆς μετάξης, ἔλαμπεν ὡς χρυσὸς πρὸς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, τὰς διαπερώσας τὸ πυκνὸν φύλλωμα. Οἱ κυανοῖ ὀφθαλμοί της εἶχον χρῶμα λαμπρότερον τοῦ οὐρανοῦ. Στηρίζουσα ἐπὶ τῆς παλάμης τὴν κεφαλήν, ἤκουε σύννους τοὺς ἐρωτικοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους τρέμων ἐκεῖνος τῇ ἔλεγεν· ἐφόρει δὲ τὴν αὐτὴν βαμβακερὰν ἐσθῆτα, ἣν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐξ Αἰακείου· ὑπὸ τὴν παρυφὴν δὲ τῆς ἐσθῆτος διεφαίνετο μικρὸς ποῦς, ὑποδεδεμένος μέλαν μετάξινον σανδάλιον. Ὁ Ὄρσο διενοεῖτο, ὅτι μακάριος ὄντως θὰ ἦτο, ἂν ἠσπάζετο τὸν πόδα ἐκεῖνον· ἀλλ' ἡ μὶς Λυδία εἶχε τὴν μίαν χεῖρα γυμνήν, ἄνευ χειροκτίου, καὶ ἐκράτει λευκάνθεμον. Ὁ Ὄρσο ἐλάμβανε τὸ λευκάνθεμον ἐκεῖνο, καὶ ἡ χεὶρ τῆς Λυδίας ἔσφιγγε τὴν ἰδικήν του· αὐτὸς δὲ ἐφίλει τὸ ἄνθος καὶ εἶτα τὴν χεῖρα, καὶ δυσαρέσκειαν δὲν ἔβλεπεν.... Τοιαῦτα ὀνειροπολῶν δὲν προσεῖχεν εἰς τὸν δρόμον του, ἀλλ' ἔτρεχεν ἀλλόφρων ὅπου ὁ ἵππος ἔφερεν αὐτόν. Ἔμελλε δὲ νὰ ἀσπασθῇ καὶ δεύτερον κατὰ διάνοιαν τὴν λευκὴν χεῖρα τῆς μὶς Νέβιλ, ἀλλὰ παρ' ὀλίγον ἠσπάζετο πράγματι τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου του, ἀναχαιτισθέντος αἰφνιδίως, διότι ἡ μικρὰ Χιλίνα τοῦ ἀνέκοψε τὸν δρόμον, ἁρπάσασα τὸν χαλινὸν αὐτοῦ.

«Ποῦ τρέχετε ἔτσι, Ὄρσ' Ἀντώνη; εἰπε. Δὲν εἰξεύρετε πῶς ὁ ἐχθρός σας εἶναι ἐδῶ κοντά;

— Ὁ ἐχθρός μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ὄρσο ὀργισθεὶς σφόδρα διὰ τὴν ἀπότομον διακοπὴν τοῦ ἡδέος ὀνειροπολήματος. Ποῦ εἶναι;

— Ὁ Ὀρλανδούτσιο εἶναι ἐδῶ κοντά. Σᾶς ἔχει καρτέρι. Νὰ γυρίσετε πίσω γρήγορα!

— Ἀ! μοῦ ἔχει καρτέρι! Τὸν εἴδες;

— Ναί, Ὄρσ' Ἀντώνη· ἤμουν ἀκαπλωμένη 'ς τὴ φτέρη τότε ποῦ πέρασε. Ἐκύτταζε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ τὸ τηλεσκόπιον.

— Καὶ κατὰ ποῦ πήγαινε;

— Ἐρροβόλησε ἀπὸ 'κεῖ, ἀπὸ τὴ ράχη ποῦ πηγαίνετε σεῖς τώρα.

— Εὐχαριστῶ.

— Ὄρσ' Ἀντώνη, δὲν εἶναι καλλίτερα νὰ περιμείνετε τὸν θεῖόν μου; Δὲν θ' ἀργήσῃ, καὶ ὅταν αὐτὸς εἶναι μαζί σας, δὲν θὰ σᾶς πειράξῃ κάνείς.

— Μὴ σὲ μέλῃ, Χιλί, δὲν χρειάζομαι τὸν θεῖόν σου.

— Ἂν θέλετε, πηγαίνω ἐγὼ ἐμπροστά.

— Ὄχι, ὄχι! εὐχαριστῶ.»

Κεντήσας δὲ τὸν ἵππον ὁ Ὄρσο κατηύθυνεν ἐν τάχει πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν μέρος ὑπὸ τοῦ κορασίου.

Τὸ πρῶτον καταλαβὸν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ αἴσθημα ἦτο παραφορὰ ἀλόγιστος, καὶ διενοήθη ὅτι ἀρίστη τῷ παρείχετο εὐκαιρία νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἄνανδρον ἐκεῖνον, ὅστις ῥαπισθεὶς ἁρμόζουσαν ἐκδίκησιν ἐνόμισε τὴν ἀκρωτηρίασιν ἵππου. Ἀλλ' ἔπειτα, ἐν ᾧ ἐπροχώρει, ἀναλογισθεὶς ὅτι εἶχε κάπως ἀναλάβῃ ὑποχρέωσίν τινα πρὸς τὸν νομάρχην, καὶ πρὸ πάντων φοβηθεὶς μὴ δὲν προφθάσῃ νὰ ἴδῃ τὴν μὶς Νέβιλ, μετέβαλε γνώμην καὶ σχεδὸν ηὐχήθη νὰ μὴ συναντήσῃ τὸν Ὀρλανδούτσιο. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἡ ἀνάμνησις τοῦ πατρός του, ἡ πρὸς τὸν ἵππον ὕβρις, αἱ ἀ-

πειλαὶ τῶν Βαρρικίνη ἀνερρίπισαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐβίαζον νὰ ἀναζητήσῃ τὸν ἐχθρόν, ὅπως προκαλέσας αὐτὸν τὸν ἐξαναγκάσῃ νὰ μονομαχήσῃ. Ὑπὸ τοιούτων ἀντιθέτων αἰσθημάτων κατεχόμενος, ἐξηκολούθει τὴν πορείαν του, ἀλλὰ μετὰ προφυλάξεως πλέον, ἐξετάζων τὰς λόχμας καὶ τοὺς φράκτας, καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἀνακόπτων τὸν δρόμον, ὅπως ἀκροασθῇ τοὺς συγκεχυμένους ἤχους, τοὺς συνήθεις εἰς τὰς πεδιάδας. Μετὰ πορείαν δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας, ἀφ' ὅτου ἀπεχωρίσθη τῆς μικρᾶς Χιλίνας (ἦτο δὲ τότε ἡ ἑνάτη περίπου πρὸ μεσημβρίας) ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν λόφου εἰς ἄκρον κατωφεροῦς. Ἡ ὁδὸς ἢ μᾶλλον ἡ σχεδὸν ἀπάτητος ἀτραπός, δι' ἧς ἐπορεύετο, ἔφερε διὰ μέσου *μακὶς* ἀρτίως πυρποληθέντος· ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐκαλύπτετο ὑπὸ τέφρας ὑπολεύκου, καὶ τῇδε κἀκεῖσε δενδρία καὶ τινα μεγάλα δένδρα, ἄφυλλα, ἀπηνθρακωμένα ὑπὸ τοῦ πυρός, ὑψοῦντο ἀκόμη εἰ καὶ κατάξηρα. Ὁ βλέπων *μακὶς* κεκαυμένον νομίζει ὅτι εὑρίσκεται ἐν χώρᾳ τινὶ τῆς ἄρκτου ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἡ δὲ ἀντίθεσις τῆς ξηρασίας τοῦ ἀποτεφρωθέντος μέρους πρὸς τὴν περικυκλοῦσαν αὐτὸ ἀφθονωτάτην φυτείαν, τὸ δεικνύει μᾶλλον γυμνὸν καὶ ἄχαρι. Ἀλλ' ἐκεῖ ὁ Ὄρσο ἓν μόνον πρᾶγμα ἔβλεπε, πρᾶγμα εἰς ὃ μεγίστην ἀπέδιδε σπουδαιότητα, ἕνεκα τῆς περιστάσεως, εἰς ἣν ἔτυχεν· ἕνεκα τῆς γυμνότητος τοῦ μέρους ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐνέδρα, ὁ δὲ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν φοβούμενος μὴ ἴδῃ προβάλλουσαν ἐκ λόχμης τινὸς τὴν κάνναν τουφεκίου σημαδεύοντος αὐτὸν κατάπτηθα, θεωρεῖ ὡς ὅασιν πάντα ἐπίπεδον τόπον, ἔνθα οὐδὲν ἐμπιπροσθεῖ εἰς τὴν ὅρασιν. Μετὰ τὸ κεκαυμένον μακὶς ἦσαν χωράφια, πεφραγμένα κατὰ τὴν ἐγχώριον συνήθειαν, διὰ τοίχων ἐκ ξηρολιθίου. Ἡ ἀτραπὸς διήρχετο διὰ μέσου τῶν φραγμῶν τούτων, ἕνεκα δὲ παμμεγέθων καστανεῶν, ἀτάκτως καὶ ἀκανονίστως πεφυτευμένων ἐφαίνοντο μακρόθεν οἱ ἀγροὶ ὡς δάσος.

Ἕνεκα τοῦ κατωφεροῦς τῆς ὁδοῦ ἀναγκασθεὶς νὰ καταβῇ τοῦ ἵππου, ὁ Ὄρσο ἀφῆκε τὰς ἡνίας εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ζῴου καὶ κατήρχετο δρομαίως, ὀλισθαίνων ἐπὶ τῆς τέφρας· εὑρίσκετο δ' εἴκοσι βήματα μάλις μακρὰν ἑνὸς τῶν λιθίνων ἐκείνων τοίχων, πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ κειμένου, ὅτε εἶδεν ἀκριβῶς ἀντικρὺ αὐτοῦ, πρῶτον μὲν κάνναν τουφεκίου καὶ ἔπειτα κεφαλὴν ἀνθρώπου ὑπερέχουσαν τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου. Τὸ τουφέκιον ἐχαμήλωσε καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Ὀρλανδούτσιο, ἑτοιμαζόμενον νὰ πυροβολήσῃ. Ἐν ἀκαρεῖ ὁ Ὄρσο παρεσκευάσθη εἰς ἄμυναν, ἀμφότεροι δὲ σημαδεύοντες ἀλλήλους ἐκύττάχθησαν ἐπί τινα δευτερόλεπτα, αἰσθανόμενοι τὴν ἀλγεινὴν ἐκείνην συγκίνησιν, ἡ ὁποία καταλαμβάνει καὶ τοῦ γενναιοτάτου τὴν ψυχήν, καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ φονεύσῃ ἢ νὰ φονευθῇ.

«Ἀνανδρε καὶ ἄτιμε!» ἀνεφώνησεν ὁ Ὄρσο... Ἀλλὰ πρὶν ἀποτελειώσῃ τὸν λόγον του εἶδε τὴν λάμψιν τοῦ τουφεκίου τοῦ Ὀρλανδούτσιο, καὶ σχεδὸν ταὐτοχρόνως δεύτερος πυροβολισμὸς ἠκούσθη ἀριστερόθεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ἀτραποῦ, ῥιφθεὶς ὑπὸ ἀνδρός, ὃν δὲν εἶχεν ἴδῃ ἀκόμη καὶ ὅστις ἐσημάδευσεν αὐτόν, ἐνεδρεύων ὄπισθεν ἄλλου τοίχου. Ἀμφότεραι αἱ σφαῖραι τὸν ἐπέτυχον· καὶ ἡ μὲν τοῦ Ὀρλανδούτσιο διεπέρασε τὸν ἀριστερὸν βραχίονά του, ὃν προέβαλλε σημαδεύων· ἡ δ' ἄλλη τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὸ στῆθος καὶ ἔσχισε τὸ ἔνδυμά του, ἀλλ' εὐτυχῶς προσκρούσασα εἰς τὴν λεπίδα τοῦ ἐγχειριδίου του ἐπήνεγκεν ἐλαφρὰν μόνον πληγήν. Ὁ ἀριστερὸς βραχίων τοῦ Ὄρσο κατέπεσεν ἀδρανὴς ἐπὶ τοῦ σκέλους, καὶ ἡ κάννα τοῦ τουφεκίου του ἐχαμήλωσε πρὸς στιγμήν· ἀλλὰ παρευθὺς τὴν ἀνεσήκωσε καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς μόνον βαστάσας τὸ ὅπλον ἐπυροβόλησε τὸν Ὀρλανδούτσιο. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐχθροῦ του, ἧς μόνον τὸ ἄνω μέρος μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν ἐφαίνετο, ἐξηφανίσθη ὄπισθεν τοῦ τοίχου· στραφεὶς δὲ τότε πρὸς ἀριστερὰ ὁ Ὄρσο ἐκένωσε καὶ τὴν ἑτέραν κάνναν κατ' ἀνδρός, οὗ τὸ σῶμα μόλις διεκρίνετο ἐν μέσῳ καπνοῦ. Καὶ ὁ ἄλλος ἐκεῖνος ἐγένετο ἀμέσως ἄφαντος. Οἱ τέσσαρες πυροβολισμοὶ ἐρρίφθησαν ἀλλεπάλληλοι μετὰ ταχύτητος ἀπιστεύτου, σχεδὸν ταχύτερον καὶ τῶν πυρῶν οὐλαμοῦ στρατιωτῶν, στιχηδὸν πυροβολούντος. Μετὰ τὸν δεύτερον πυροβολισμὸν τοῦ Ὄρσο ἐπεκράτησε σιγὴ ἄκρα. Ὁ καπνὸς τοῦ ὅπλου του ἀνήρχετο βραδέως πρὸς τὰ ἄνω, οὐδεμία δὲ κίνησις ἐγίνετο ὄπισθεν τοῦ τοίχου, οὐδ' ὁ ἐλάχιστος ἠκούετο θόρυβος... Ἂν μὴ ἠσθάνετο τὸν πόνον τῶν τραυμάτων ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐκεῖνοι, οὓς ἐπυροβόλησεν, ἦσαν πλάσματα τῆς φαντασίας του.

Φρονῶν ὅτι οἱ ἐχθροί του ἔμελλον καὶ αὖθις νὰ πυροβολήσωσι κατ' αὐτοῦ, ὁ Ὄρσο ἔσπευσε νὰ προφυλαχθῇ ὄπισθεν ἑνὸς τῶν κεκαυμένων δένδρων. Καλύψας δ' οὕτω τὸ σῶμα, ἐστήριξε τὸ τουφέκιον μεταξὺ τῶν γονάτων καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ταχέως. Ἀλλ' ἠσθάνετο δριμύτατον πόνον ἐν τῷ ἀριστερῷ βραχίονι ὡς νὰ ἐβάσταζε μέγιστον βάρος. Δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ ἐννοήσῃ τί ἀπέγειναν οἱ ἐχθροί του. Ἂν ἔφευγον, ἂν εἶχον τραυματισθῇ, θὰ ἤκουε βεβαίως κρότον, θὰ διέβλεπε κίνημά τι διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος. Εἶχον ἄρα φονευθῇ, ἢ μᾶλλον, ἀσφαλῶς καλυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ τοίχου, ἀνέμενον τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν πυροβολήσωσι καὶ δεύτερον; Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ ὢν καὶ αἰσθανόμενος ἐκλειπούσας τὰς δυνάμεις του, ἔκλινεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ δεξιὸν γόνυ καὶ στηρίζας τὸν τετραυματισμένον βραχίονα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ἐστερέωσε τὸ ὅπλον του ἐπὶ κλάδου τινὸς προεξέχοντος ἐν τῷ κορμῷ τοῦ

κεκαυμένου δένδρου· καὶ οὕτω τὸν μὲν δάκτυλον ἐπὶ τῆς σκανδάλης, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ προσέχων ν' ἀκούσῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον, ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπί τινα λεπτὰ τῆς ὥρας, τὰ ὁποῖα τῷ ἐφάνησαν αἰῶν ὁλόκληρος. Ἐπὶ τέλους ὄπισθεν αὐτοῦ ἀπὸ πολλῆς ἀποστάσεως ἠκούσθη κραυγή τις, καὶ μετ' ὀλίγον κύων κατελθὼν ταχὺς ὡς βέλος τὴν κλιτὺν τοῦ λόφου, ἐστάθη πλησίον του, σείων τὴν οὐράν. Ἦτο δ' οὗτος ὁ Μπροῦσκος, ὁ μαθητὴς καὶ σύντροφος τῶν φυγοδίκων, προμηνύων βεβαίως τὴν ἔλευσιν τοῦ κυρίου του· καὶ οὐδέποτε καὶ τοῦ ἐντιμοτάτου ἀνδρὸς ἀνέμεινέ τις τὴν ἔλευσιν μετὰ πλείονος ἀνυπομονησίας, παρ' ὅσην ἠσθάνετο ἀναμένων τὸν φυγόδικον ὁ Ὄρσο. Ὁ δὲ κύων, ἀνησύχως ὀσφραινόμενος, ἔτρεξε πρὸς τὸν πλησιαίτατον φραγμόν, τὸ ῥύγχος ἔχων ὑψωμένον. Αἴφνης ὑπόκωφον ἀφεὶς ὑλακήν, ὑπερεπήδησε δι' ἑνὸς ἅλματος τὸν τοῖχον καὶ σχεδὸν παραχρῆμα ἀνεφάνη εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ὁπόθεν ἐκύτταξεν ἀτενῶς τὸν Ὄρσο, δηλῶν διὰ τοῦ βλέμματος ἀπορίαν, τόσον σαφῶς, ὅσον δύναταί ποτε κύων νὰ πράξῃ τοῦτο· ἔπειτα καὶ πάλιν ὀσφραινόμενος ἔτρεξε πρὸς τὸν ἄλλον φραγμόν, ὑπερπηδήσας καὶ ἐκεῖ τὸν τοῖχον. Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς δευτερολέπτου ἀνεφάνη καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου, τὴν αὐτὴν δεικνύων ἀνησυχίαν καὶ ἔκπληξιν· ἐπὶ τέλους ἐπήδησε χαμαί, καὶ τὴν οὐρὰν μεταξὺ τῶν σκελῶν ἔχων, καὶ πάντοτε κυττάζων τὸν Ὄρσο, ἀπεμακρύνθη βραδέως αὐτοῦ διὰ πλαγίας κινήσεως μέχρις ἱκανῆς ἀποστάσεως. Τότε δὲ τρέχων δρομαίως ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥάχιν μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ταχύτητος μεθ' ἧς εἶχε κατέλθῃ, σπεύδων νὰ φθάσῃ τὸν κύριόν του, ὅστις ἤρχετο ἐν μεγίστῃ σπουδῇ πρὸς οὐδὲν λογιζόμενος τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ.

«Ἐδῶ, Βράνδο! ἐκραύγαζεν ὁ Ὄρσο, ἅμα ἐνόμισεν ὅτι ἡ φωνή του ἦτο ἀκουστή.

— Ὦ! Ὄρσ' Ἀντώνη! σᾶς ἐλάβωσαν! ἠρώτησεν ὁ Βρανδολάτσο καὶ ἔδραμεν ἀσθμαίνων πρὸς αὐτόν. Εἰς τὸ στῆθος ἢ εἰς τὰ ἄκρα;..

— Εἰς τὸ χέρι.

—Εἰς τὸ χέρι; δὲν εἶναι τίποτε. Καὶ ὁ ἄλλος;

— Ὑποθέτω πῶς τὸν ἐκτύπησα.»

Ὁ Βρανδολάτσο, ἀκολουθῶν τὸν κύνα του ἔτρεξεν πρὸς τὸν πλησιαίτατον φραγμόν, καὶ ἔκυψε διὰ νὰ ἴδῃ τὰ ὄπισθεν τοῦ τοίχου. Ἐκεῖ δὲ ἀποκαλύψας τὴν κεφαλήν;

«Προσκυνῶ τὸν κύριον Ὀρλανδούτσιο!» εἶπε. Εἶτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν Ὄρσο ἐχαιρέτισε καὶ ἐκεῖνον σοβαρῶς· «Ὡς τόσον, καλὰ τὸν ἐσυγυρίσατε, εἶπε.

— Ζῇ ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσο, μόλις ἀναπνέων.

— Αἴ δά! αὐτὸ μόνον ἔλειπε· δὲν 'μπόρεσε νὰ βαστάξῃ ἀπὸ τὴν λύπην του, ποῦ εἶδε καὶ τοῦ κόλλησες τέτοια σφαῖρα μέσ' 'ς τὸ 'μάτι. Βρὲ ποῦ νὰ πάρῃ ἡ ὀργή, τί τρῦπα εἶναι αὐτή! Ὡραῖον τουφέκι, μὰ τὴν πίστι μου! Εἶδες πῶς τραβᾷ τὸ ἀναθεματισμένο! Σοῦ κάνει τὸ κεφάλι κόσκινο, ὡς ποῦ νὰ εἰπῇς νερό! Νὰ σᾶς εἰπῶ, Ὄρσ' Ἀντώνη· ἅμα τὴν πρώτην φορὰν ἄκουσα πίφ! πίφ! εἶπα μὲ τὸν νοῦν μου: Ὦ ποῦ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! ἐξεκάμπισαν τὸν ὑπολοχαγόν μου. Ὕστερα ὅμως ἀκούω μπούμ! μπούμ! Νά, λέγω, καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ τουφεκιοῦ ἡ λαλιά· δίνει τὴν ἀπόκρισι... Μπᾶ! Μπροῦσκο, τί με θέλεις πάλιν;»

Ὁ κύων ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἄλλον φραγμόν. «Μὲ συμπάθειο! ἀνεφώνησεν ὁ Βρανδολάτσο ἔκθαμβος. Διπλῆ ῥηξιά! ἄλλο πάλι ξαφνικὸ τοῦτο! Τί ἀνάθεμα! φαίνεται πῶς εἶναι πολὺ ἀκριβὸ τὸ μπαρούτι, ἀφ' οὗ κάνετε τόση οἰκονομία.

— Τί τρέχει, δι' ὄνομα Θεοῦ; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσο.

— Ἔλα δά, μὴν κάνετε τὸ μισοκακόμοιρο, κύριε ὑπολοχαγέ! Πετᾶτε χάμω τὸ κυνήγι, καὶ θέλετε οἱ ἄλλοι νὰ τὸ μαζέψουν... Ὡς τόσο ὡραῖα φροῦττα θὰ τοῦ κουβαλήσουν σήμερα 'ς τὸ τραπέζι του, τοῦ γέρω δικηγόρου. Ἂν ἀγαπᾷ σφαγτά, βρίστε ὅσα θέλει... Καὶ τώρα ποῖος διάβολος θὰ τὸν κληρονομήσῃ;

— Τί; καὶ ὁ Βινκεντέλλος ἐσκοτώθη!

— Καὶ αὐτὸς πάει μὲ τοὺς πολλούς. Ζωὴ 'σὲ λόγου μας! 1) Ἔχετε ἀλήθεια αὐτὸ τὸ καλόν, πῶς δὲν τοὺς βασανίζετε. Κοπιάστε λοιπὸν νὰ ἰδῆτε τὸν Βινκεντέλλο· εἶνε ἀκόμη γονατιστός, μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένον εἰς τὸν τοῖχο· φαίνεται 'σὰν νὰ κοιμᾶται· ἐδῶ εἶναι ποῦ ταιριάζει νὰ εἰπῇ κάνείς, πῶς κοιμᾶται σύπνον μολυθένιον.» Ὦ τὸν κακομοίρη!»

Ὁ Ὄρσο ἀπέστρεψε μετὰ ῥίκης τὴν κεφαλήν. «Εἶσαι βέβαιος, πῶς εἶναι σκοτωμένος;

— Εἴσθε 'σὰν τὸν Σαμπιέρον τὸν Κορσικανὸν ποῦ τὴν ἔδινε πάντα μία καὶ καλή. Ἰδέτε ἐδῶ ... νά, εἰς τὸ στῆθος, ἀριστερά... ἀπαράλλακτα ὅπως ἐβαρέθηκε ὁ Βιγκιλεόνε εἰς τὸ Βατερλῶ. Βάζω στοίχημα πῶς τὸ βόλι εἶναι κοντὰ 'ς τὴν καρδιά. Διπλῆ ῥηξιά!... Ἀ! ἐγὼ δὲν θὰ ξαναρρήξω πλέον τουφέκι.... Δύο τουφεκιαῖς, δύο σκοτωμένοι!... Ἕνα βόλι σ' τὸν καθένα... καὶ οἱ δύο ἀδελφοί! Ἂν εἶχε τρεῖς κάνναις τὸ τουφέκι θὰ πήγαινε καὶ ὁ μπαμπᾶς τους.... Ἄλλην φορὰν θὰ διορθωθῇ ἡ ἔλλειψις... Τί τουφεκιαῖς ἦταν αὐταῖς, Ὄρσ' Ἀντώνη!... καὶ ὅταν συλλογίζωμαι πῶς ἐγὼ ὁ κακότυχος ποτὲ δὲν θὰ τὸ κατορθώσω μὲ δύο τουφεκιαῖς νὰ φάω δύο χωροφύλακας!»

1) Salute a noi! Λέγεται συνήθως κατ' εὐφημίαν, ὁσάκις ἀναφέρεται ἡ λέξις θάνατος.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔλεγεν, ὁ φυγόδικος ἐξήταζε καὶ τὸν βραχίονα τοῦ Ὄρσο, σχίσας τὴν χειρίδα του διὰ μαχαιρίου.

« Δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν. Αὐτὴ ἡ ῥεδιγκότα θὰ βάλῃ 'σὲ μπελᾶ τὴν κυρὰ Κολόμβαν, γιὰ νὰ τὴν διορθώσῃ... Μπᾶ! τί βλέπω; αὐτὸ τὸ σχίσιμο 'ς τὸ στῆθος;... Δὲν ἐμπῆκε τίποτε ἀπὸ 'δῶ; Ὄχι βέβαια, γιατὶ ἂν ἦταν τίποτε δὲν θὰ ἐστέκεσθε τόσον ζωηρός... Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ὅμως· προσπαθήσετε νὰ κινήσετε τὰ δάκτυλά σας... σᾶς πονεῖ ποῦ σᾶς δαγκάνω τὸ μικρὸ δάκτυλο; ... Ὄχι τόσο;... ἂς ἦναι, δὲν πειράζει... Σταθῆτε νὰ 'βγάλω τὸ μαντήλι καὶ τὸν λαιμοδέτη σας... Αὐτὴν τὴν ῥεδιγκότα· ξεγράψατέ την πλέον!... Τί σᾶς ἦρθε, 'ς τὸ θεό σας, νὰ στολισθῆτε ἔτσι; Σὲ γάμο σᾶς εἶχαν καλεσμένο; ... Ἔλα, τραβήξετε μιὰ ρουφηξιὰ κρασί... Δὲν μοῦ λέτε γιατὶ δὲν βαστᾶτε καὶ σεῖς κολοκύθα; Κορσικανὸς χωρὶς κολοκύθα γίνεται; » Ἔπειτα, ἐν ᾧ ἐποίει τοὺς ἐπιδέσμους, ἀνεφώνει·

« Διπλῆ ῥηξιά! καὶ οἱ δύο ξεροὶ κόκκαλο! ... Γέλοια ποῦ θὰ τὰ κάμῃ ὁ παπᾶς, 'σὰν τὸ μάθῃ! ... Διπλῆ ῥηξιά! Ἆ, νὰ τέλος πάντων καὶ αὐτὴ ἡ χελωνίτσα ἡ Χιλίνα ».

Ὁ Ὄρσο δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' ἦτο ὠχρὸς ὡς πτῶμα καὶ ἔτρεμον ὅλα του τὰ μέλη.

« Χιλί, ἐφώναξεν ὁ Βρανδολάτσιο, 'πήγαινε νὰ κυττάξῃς ἐκεῖ 'πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο! Αἴ; » Τὸ κοράσιον διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἀνερριχήθη εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἅμα ἰδὸν τὸν νεκρὸν τοῦ Ὀρλανδούτσιο ἔκαμε τὸν σταυρόν του.

« Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ φυγόδικος· σῦρε τώρα νὰ ἰδῇς καὶ ἐκεῖ πέρα. »

Τὸ κοράσιον ἔκαμε καὶ πάλιν τὸν σταυρόν του.

« Τοῦ λόγου σου, θεῖε; ἠρώτησε μετὰ δειλίας.

— Ἐγώ; καὶ μήπως εἶμαι ἐγὼ πλέον ἄξιος διὰ τίποτε καθὼς κατήντησα; Χιλί, τὸ κατόρθωμα εἶναι τοῦ κυρίου· 'πήγαινε νὰ τὸν συγχαρῇς.

— Ἡ κυρὰ θὰ χαρῇ παραπολύ, εἶπεν ἡ Χιλίνα· θὰ λυπηθῇ ὅμως 'σὰν μάθῃ πῶς σᾶς ἐλάβωσαν, Ὄρσ' Ἀντώνη.

— Ἔμπρός, Ὄρσ' Ἀντώνη, εἶπεν ὁ φυγόδικος, ἀφ' οὗ ἐπεράτωσε τοὺς ἐπιδέσμους· νά, ἡ Χιλί ἔφερε τὸ ἄλογό σας. Καβαλλήσετε καὶ ἐλᾶτε μαζί μου εἰς τὸ μακὶς τῆς Στατζόνας. Ἐκεῖ τὸν ἔχω ἄξιον ὁποιον σᾶς εὕρῃ. Θά σας περιποιηθῶμεν ὅσον ἠμποροῦμεν καλλίτερα. Ὅταν φθάσωμεν εἰς τὸν σταυρὸν τῆς Ἁγίας Χριστίνας πρέπει νὰ ξεπεζεύσετε· δίνετε καὶ τὸ ἄλογο εἰς τὴν Χιλίνα, γιὰ νὰ 'πάῃ νὰ δώσῃ εἴδησιν 'ς τὴν κυρά· καὶ 'ς τὸ δρόμο τῆς λέγετε ὅτι παραγγελίας ἔχετε. Ἠμπορεῖτε νὰ εἰκῆτε ὅτι θέλετε τῆς μικρῆς, Ὄρσ' Ἀντώνη· κομμάτια νὰ τὴν κάμουν δὲν προδίδει τοὺς φίλους της. » Καὶ εἶτα μετὰ πολλῆς τρυφερότητος: « Χάσου ἀπ' ἐμπρός μου, βρωμοκόριτσο! εἶπεν ἀφωρισμένη καὶ ἀναθεματισμένη νὰ ἦσαι, κακούργα! » Ὁ Βρανδολάτσο, δεισιδαίμων ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν φυγοδίκων, ἐφοβεῖτο μὴ βασκάνῃ τὰ παιδία, ἐπαινῶν ἢ εὐλογῶν αὐτά· διότι γνωστόν, ὅτι αἱ φέρουσαι τὴν Annocchiatura [1]) μυστηριώδεις δυνάμεις ἔχουσι τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ἐκτελῶσιν ἀντιθέτως τὰς εὐχὰς ἡμῶν.

« Ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγω, Βράνδο; ἠρώτησεν ὁ Ὄρσο διὰ φωνῆς ἐκλειπούσης.

— Αἴ διάβολε! κάμετε σεῖς τὴν ἐκλογήν· εἰς τὴν φυλακὴν ἢ εἰς τὸ μακίς. Ἀλλ' οἱ Δέλλα Ῥέββια δὲν εἰξεύρουν τὸν δρόμον τῆς φυλακῆς Εἰς τὸ μακὶς λοιπόν, Ὄρσ' Ἀντώνη!

— Χαίρετε λοιπὸν διὰ παντὸς ὅλαι αἱ ἐλπίδες μου! ἀνεφώνησεν ἐπωδύνως ὁ τραυματίας.

— Αἱ ἐλπίδες; Τί ἀνάθεμα! ἐλπίζατε νὰ κάμετε περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ μὲ ἕνα δίκαννο τουφέκι;... Ἀλλὰ καλέ! πῶς διάβολο ἔκαμαν καὶ σᾶς ἐλάβωσαν; Ἐφτάψυχα γατιὰ ἦσαν;

— Αὐτοὶ ἔρριξαν πρῶτοι, εἶπεν ὁ Ὄρσο.

— Ἆ, ἀλήθεια, τὸ ἐξέχασα... Πίφ! πίφ! μπούμ! μπούμ!... Διπλῆ ῥηξιὰ καὶ μὲ τὸ ἕνα χέρι μόνο! [2]) Ἂν εὑρεθῇ κάνείς νὰ κάμῃ καλλίτερο, ἐγὼ νὰ 'πάω νὰ πνιγῶ! Ἆ! τώρα ποῦ ἐκαβαλλικέψατε.... 'πηγαίνετε μιὰ στιγμὴ προτοῦ φύγωμεν νὰ 'δῆτε 'λίγο τὰ ἔργα σας... Δὲν εἶναι πρέπον νὰ φεύγῃ ἔτσι κάνείς, χωρὶς νὰ ἀφίνῃ 'γειὰ τῆς συντροφιᾶς. »

Ὁ Ὄρσο ἐπτέρνισε τὸν ἵππον του· κατ' οὐδένα λόγον ἤθελε νὰ ἴδῃ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἐφόνευσε.

« Νά σας εἰπῶ, Ὄρσ' Ἀντώνη, εἶπεν ὁ φυγόδικος, λαβὼν ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον, θέλετε νὰ σᾶς 'μιλήσω ξάστερα; Ἔ λοιπόν, καὶ νὰ μή σας κακοφανῇ, τοὺς ἐλυπήθη ἡ ψυχή μου αὐτοὺς τοὺς κακόμοιρους τοὺς νέους. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ συμπαθᾶτε... Τόσον ὡραῖοι... τόσον δυνατοί... τόσον νέοι!... Ὁ Ὀρλανδούτσιο ποῦ ἐκυνήγησα μαζί του τόσαις φοραῖς... Ἀντίπροχθες ἀκόμη μοῦ ἔδωκε ἕνα δέμα σιγάρα... Καὶ ὁ Βινκεντέλλο ποῦ ἦταν πάντοτε ξέννοιαστος καὶ γελαπτός! Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι πῶς εἴχετε χρέος νὰ κάμετε ὅτι ἐκάμετε... καὶ ἔπειτα τὸ κτύπημα ἦτο τόσον ἐπιτυχημένο ποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ κάνείς λέξι... Ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶχα κάμμία ἔχθρα μ' αὐτούς.... Ἐξεύρω πῶς εἴχατε δίκαιον· ὅταν ἔχῃ κάνείς ἕνα ἐχθρὸν πρέπει νὰ κυττάξῃ νὰ τὸν ξεκάμῃ... Οἱ Βαρρικίνη ὅμως ἦσαν παλαιὰ οἰκογένεια... Ἤδει καὶ αὐτὴ 'ς τὴ δουλειά της!... καὶ μὲ διπλ ῥηξιά! νόστιμον ὡς τόσο κι' αὐτό! »

Τοιοῦτον ἐπιτάφιον τῶν Βαρρικίνη ἐκφωνῶν, ὁ Βρανδολάτσο ὡδήγει ἐν σπουδῇ τὸν Ὄρσο, τὴν Χιλίναν καὶ τὸν κύνα Μπροῦσκον εἰς τὸ μακὶς τῆς Στατσόνας.

ΙΗ'

Ἡ Κολόμβα ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὄρσο μαθοῦσα ἀπὸ τοὺς κατασκόπους της, ὅτι οἱ Βαρρικίνη εὑρίσκοντο ἐν τοῖς ἀγροῖς, κατελήφθη ὑπὸ μεγίστης ἀνησυχίας. Περιήρχετο ἐν παραχῇ τὴν οἰκίαν, τρέχουσα ἀπὸ τοῦ μαγειρείου εἰς τὰ δωμάτια, τὰ εὐτρεπιζόμενα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων, οὐδὲν πράττουσα καὶ πολυάσχολος φαινομένη, καὶ ἀδιακόπως ἔστεκε παρατηροῦσα μήπως διέδῃ ἀσυνήθη τινὰ κίνησιν ἐν τῷ χωρίῳ. Περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν πρὸ μεσημβρίας ἔφθασεν εἰς Πετρανέραν συνοδία πολυαρίθμος ἱππέων· ἦσαν δ' οὗτοι ὁ συνταγματάρχης μετὰ τῆς θυγατρός του, οἱ ὑπηρέται αὐτῶν καὶ ὁ ὁδηγός. Οἱ πρῶτοι λόγοι τῆς Κολόμβας, ὑποδεχομένης αὐτούς, ἦσαν· « Δὲν εἴδατε τὸν ἀδελφόν μου; » Ἔπειτα ἠρώτησε τὸν ὁδηγὸν διὰ τίνος ὁδοῦ ἦλθον καὶ τίνα ὥραν ἀνεχώρησαν. Ἐκ δὲ τῶν ἀποκρίσεων αὐτῶν ἠδυνάτει νὰ ἐννοήσῃ πῶς δὲν συνηντήθησαν καθ' ὁδόν.

« Ἴσως ὁ ἀδελφός σας θὰ ἐτράβηξεν ἀπὸ Ψηλά, εἶπεν ὁ ὁδηγός· ἡμεῖς ἤλθομεν ἀπὸ τὸν κάτω δρόμον. »

Ἀλλ' ἡ Κολόμβα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπανέλαβε τὰς ἐρωτήσεις. Εἰ καὶ τὴν ἔμφυτον γενναιότητα αὐτῆς ἐπηύξανεν ἡ ὑπερηφανία, ἧς ἕνεκα ἤθελε νὰ μὴ φανῇ μικρόψυχος ἐνώπιον ξένων, ὅμως ἠδυνάτει νὰ ἀποκρύψῃ τὴν ἀνησυχίαν της, καὶ μετὰ μικρὸν συνεμερίσθησαν ταύτην ὁ συνταγματάρχης καὶ πρὸ πάντων ἡ μὶς Λυδία, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔμαθον παρὰ τῆς Κολόμβας ὅτι ἐματαιώθη ἡ πρὸς συνδιαλλαγὴν ἀπόπειρα. Ἡ μὶς Νέβιλ ἐταράσσετο, ἔλεγε νὰ ἀποστείλωσιν ἀνθρώπους εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὁ δὲ πατήρ της προέτεινε νὰ ἐπιβῇ καὶ πάλιν τοῦ ἵππου καὶ νὰ τρέξῃ μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ὄρσο. Οἱ φόβοι τῶν ὑπ' αὐτῆς φιλοξενουμένων ὑπέμνησαν εἰς τὴν Κολόμβαν τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα ὡς οἰκοδέσποινα εἶχε. Προσεπάθησε νὰ φανῇ φαιδρά, ἐβίασε τὸν συνταγματάρχην νὰ καθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔφερε πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀργοπορίας τοῦ ἀδελφοῦ της πολλοὺς λόγους πιθανωτάτους, τοὺς ὁποίους ὅμως μετ' ὀλίγας στιγμὰς αὐτὴ ἡ ἰδία ἀνῄρει. Ὁ δὲ συνταγματάρχης συνειδὼς ὅτι καθῆκον εἶχε, καθὸ ἀνήρ, νὰ καθησυχάσῃ τὰς γυναῖκας, ἐξήγησε τὸ πρᾶγμα κατὰ τρόπον, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζε, φυσικώτατον.

« Στοιχηματίζω, εἶπεν, ὅτι ὁ Δέλλα Ῥέββια εὗρε 'ς τὸν δρόμον του κυνήγιον· ὁ πειρασμὸς τὸν παρέσυρε, καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον θὰ τὸν ἰδοῦμε νὰ γυρίσῃ μὲ γεμάτον τὸ σακκίδιόν του. Ἀλήθεια! τώρα ἐνθυμοῦμαι! προσέθηκεν· ἀκούσαμεν εἰς τὸν δρόμον τέσσαρες τουφεκιαῖς· οἱ δύο ἦσαν δυνατώτεραις ἀπὸ ταῖς ἄλλαις καὶ εἶπα εἰς τὴν κόρην μου. Νὰ ἰδῇς ποῦ ἦναι ὁ Δέλλα Ῥέββια καὶ κυνηγῇ. Τέτοιον κρότον ἴσως μόνον τὸ τουφέκι μου ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ. »

Ἡ Κολόμβα ὠχρίασεν, ἡ δὲ Λυδία, μετὰ προσοχῆς παρατηροῦσα αὐτήν, ἐμάντευσεν ἀμέσως ὑποίας ὑπονοίας διήγειραν εἰς αὐτὴν οἱ λόγοι τοῦ συνταγματάρχου. Μετὰ βραχεῖαν σιγήν, ἡ Κολόμβα ἠρώτησε ἐναγωνίως, ἂν οἱ δύο δυνατώτεροι πυροβολισμοὶ ἠκούσθησαν πρὸ τῶν ἄλλων ἢ μετ' αὐτούς. Ἀλλ' οὔτε ὁ συνταγματάρχης, οὔτε ἡ θυγάτηρ του, οὔτε ὁ ὁδηγὸς προσέσχον πολὺ εἰς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ἀντικείμενον.

Περὶ τὴν πρώτην ὥραν μ. μ., οὐδενὸς τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Κολόμβας ἐπανελθόντος ἔτι, καταβαλοῦσα αὕτη πολλοὺς ἀγῶνας, ὅπως μείνῃ ἀτάραχος, ἠνάγκασε τοὺς ξένους της νὰ καθήσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν· ἀλλὰ πλὴν τοῦ συνταγματάρχου, οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ φάγῃ. Ἅμα ἤκουε τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἐν τῇ πλατείᾳ, καὶ ἔτρεχεν ἡ Κολόμβα εἰς τὸ παράθυρον, ὁπόθεν ἐπανερχομένη περίλυπος ἐκάθητο. Προσεπάθει δὲ ἀδεξίως νὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τῶν φίλων της ἀσήμαντον συνομιλίαν εἰς ἣν οὐδεὶς προσεῖχε, καὶ ἦν διέκοπτον μακρὰ διαλείμματα σιγῆς.

Αἴφνης ἠκούσθη καλπασμὸς ἵππου. « Ἆ! τώρα πλέον αὐτὸς εἶναι, » εἶπεν ἡ Κολόμβα ἐγερθεῖσα. Ἀλλ' ὡς εἶδε τὴν Χιλίναν ἀναβαίνουσαν τὸν ἵππον τοῦ Ὄρσο, « Πάει ὁ ἀδελφός μου! » ἀνεφώνησε, ῥήξασα σπαρακτικὴν κραυγήν.

Ἔπεσε τότε τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ συνταγματάρχου, ἡ μὶς Νέβιλ ἀφῆκε γοερὰν κραυγήν, καὶ πάντες ἔδραμον εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας. Πρὶν ἢ καταβῇ τοῦ ἵππου ἡ Χιλίνα, ὡς ἀετὸν τὴν ἥρπασεν ἡ Κολόμβα καὶ παρ' ὀλίγον τὴν ἔπνιγε, σφίγγουσα αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας της. Τὸ κοράσιον ἐνόησε τὸ τρομερὸν βλέμμα της καὶ πρῶτον εἶπε λόγον τὸν τοῦ χοροῦ ἐν τῷ Ὀθέλλῳ. « Ζῇ! » Ἡ Κολόμβα τὴν ἀπέλυσε τότε καὶ ἡ Χιλίνα ἐπήδησε κατὰ γῆς, ἐλαφρὰ ὡς γατάκιον.

« Οἱ ἄλλοι; » ἠρώτησεν ἡ Κολόμβα διὰ φωνῆς βραγχώδους.

Ἡ Χιλίνα ἐπέδειξε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διὰ τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου δακτύλου. Πάραυτα δὲ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου τῆς Κολόμβας μετεβλήθη, τὴν νεκρικὴν ὠχρότητα διεδέχθη ζωηρὸν ἐρύθημα. Ἔρριψε βλέμμα φλογερὸν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Βαρρικίνη καὶ γελαστὴ εἶπε πρὸς τοὺς ξένους της: « Ἄς ἔμβωμεν νὰ πάρωμεν τὸν καφέ. »

Ἡ Ἶρις τῶν φυγοδίκων εἶχε πολλὰ νὰ διηγηθῇ. Ἡ δὲ εἰς κορσικανικὴν διάλεκτον ἀφήγησις αὐ-

[1]) Ἀκούσιος βασκανία, ἐπιφερομένη διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ διὰ λόγων.

[2]) Ἂν τις δύσπιστος κυνηγὸς ὑπολάβῃ ἀπίθανον τὸ διπλοῦν κτύπημα τοῦ Δέλλα Ῥέββια, τὸν παρακαλῶ νὰ ὑπάγῃ εἰς Σαρτένναν καὶ ἐκεῖ θὰ μάθῃ πῶς εἷς τῶν ἐγκριτοτάτων κατοίκων τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐλυτρώθη μόνος, εἰ καὶ τετραυματισμένος τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἐκ παρομοίου ἂν μὴ μείζονος κινδύνου.

τῆς, ἣν ἡ μὲν Κολόμβα μετέγραψε προχείρως ἰταλιστί, καὶ μετ' αὐτὴν ἀγγλιστὶ ἡ μὶς Νέβιλ, προεκάλεσε πολλὰς βλασφημίας τοῦ συνταγματάρχου καὶ πολλοὺς στεναγμοὺς τῆς μὶς Λυδίας. Ἡ Κολόμβα ἤκουε ταύτην ἀταράχως κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ συνέστρεφε διὰ τῶν χειρῶν τόσον πολὺ τὸ διανθὲς χειρόμακτρον αὐτῆς, ὥστε ἐκινδύνευε νὰ τὸ κατασχίσῃ. Πεντάκις ἢ ἑξάκις διέκοψε τὸ κοράσιον, βιάζουσα αὐτὸ νὰ ἐπαναλάβῃ, ὅτι ὁ Βρανδολάτσο ἐθεώρει ἀκίνδυνον τὴν πληγήν, ἰδών, ὡς ἔλεγε, τόσας καὶ τόσας ὁμοίας πληγάς. Τελευταῖον ἡ Χιλίνα ἀνέφερεν, ὅτι ὁ Ὄρσο ἐζήτει ἐπιμόνως χάρτην διὰ νὰ γράψῃ, καὶ ὅτι παρήγγελλεν εἰς τὴν ἀδελφήν του νὰ ἱκετεύσῃ μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία θὰ εὑρίσκετο ἴσως εἰς τὴν οἰκίαν των, νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ πρὶν λάβῃ ἐπιστολήν του. «Τοῦτο, προσέθηκε τὸ κοράσιον, τὸν ἐβασάνιζε περισσότερον ἀπὸ ὅλα· καὶ ὅταν ἐξεκίνησα μὲ ἐφώναζε καὶ μὲ ἐπροφώνησε νὰ μὴ λησμονήσω αὐτὴν τὴν παραγγελίαν. Τρεῖς φοραῖς μοῦ εἶπε τὰ ἴδια.» Ἀκούσασα τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ ἀδελφοῦ της, ἡ Κολόμβα ἐμειδίασε καὶ ἔσφιγξε δυνατὰ τὴν χεῖρα τῆς Ἀγγλίδος, ἥτις ἔχυσεν ἄφθονα δάκρυα, καὶ δὲν ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ ἑρμηνεύσῃ εἰς τὸν πατέρα της τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς διηγήσεως.

«Ναί, νὰ μείνετε μαζί μου, ἀγαπητή μου φίλη, ἀνεφώνησεν ἡ Κολόμβα ἀσπασθεῖσα τὴν μὶς Νέβιλ, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσετε.»

Εἶτα δ' ἐξαγαγοῦσα ἐκ τινος ἐρμαρίου πολλὰ παλαιὰ λινᾶ ὑφάσματα, ἤρχισε νὰ τὰ κόπτῃ καὶ νὰ ἑτοιμάζῃ ἐπιδέσμους καὶ μοτόν. Ὅστις δ' ἔβλεπε τοὺς στίλβοντας ὀφθαλμούς, τὸ κυρῶδες πρόσωπόν της, τὸ ἐκ περιτροπῆς σύννουν καὶ ἀπαθὲς ἦθος αὐτῆς, δυσκόλως θὰ διέκρινεν, ἂν ἐλυπεῖτο διὰ τὰς πληγὰς τοῦ ἀδελφοῦ, ἢ ἔχαιρε διὰ τὸν θάνατον τῶν ἐχθρῶν της. Ποτὲ μὲν προσφέρουσα καφὲν εἰς τὸν συνταγματάρχην ἐπῆνει αὐτὴ ἑαυτὴν διὰ τὴν ἐμπειρίαν της περὶ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ· ποτὲ δὲ δίδουσα λινᾶ εἰς τὴν μὶς Νέβιλ καὶ τὴν Χιλίναν παρώτρυνε ταύτας νὰ ῥάπτωσι τὰς λωρίδας καὶ νὰ τὰς διπλώνωσι· καὶ δὲν ἔπαυεν ἐρωτῶσα τὸ κοράσιον ἂν ἠσθάνετο πολὺν πόνον ὁ Ὄρσο ἐκ τῆς πληγῆς του. Ἀδιαλείπτως δέ, διακόπτουσα τὴν ἐργασίαν της, ἔλεγε πρὸς τὸν συνταγματάρχην: «Δύο ἄνδρες τόσον ἐπιτήδειοι! τόσον φοβεροί!... Καὶ αὐτὸς μόνος, πληγωμένος, μὲ ἓν χέρι μόνον... νὰ τοὺς κάμῃ καλὰ καὶ τοὺς δύο. Τί γενναιότης, συνταγματάρχα! Δὲν εἶναι ἥρως; Ἀ μὶς Νέβιλ, τί εὐτυχία εἶναι νὰ ζῇ κάνεὶς εἰς τόπον ἥσυχον, καθὼς εἶναι ἡ πατρίς σας!... Εἶμαι βεβαία, ὅτι δὲν ἐγνωρίσατε ἀκόμη καλὰ τὸν ἀδελφόν μου!.. Τὸ εἶπα ἐγώ: τὸ γεράκι θὰ ἁπλώσῃ τὰ φτερά του!... Σᾶς ἐγέλασεν ὁ ἥμερος τρόπος του... Διότι πλησίον σας, μὶς Νέβιλ... Ἀ! ἂν σᾶς ἔβλεπε ποῦ κοπιάζετε πρὸς χάριν του... Ταλαίπωρε Ὄρσο!»

Ἡ μὶς Λυδία οὔτε εἰργάζετο σχεδόν, οὔτε εἶξευρε τί νὰ ἀποκριθῇ, ἀμηχανοῦσα. Ὁ πατήρ της ἠρώτα διατί δὲν ἔσπευδον νὰ ὑποβάλωσι μήνυσιν εἰς τὰς ἀρχάς. Ἔκαμνε δὲ λόγον περὶ τῆς ἀνάγκης ἀνακριτικῆς ἐρεύνης ὑπὸ τοῦ κόρονερ καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων, ἐπίσης ἀγνώστων ἐν Κορσικῇ. Ἐπὶ τέλους ἤθελε νὰ μάθῃ, ἂν ἡ ἔπαυλις τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου κυρίου Βρανδολάτσο, ὅστις ἐβοήθησε τὸν τραυματίαν, ἀπεῖχε πολὺ τῆς Πετρανέρας, καὶ ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάγῃ ὁ ἴδιος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ φίλου του.

Καὶ ἡ Κολόμβα ἀπεκρίνετο μετὰ τῆς συνήθους αὐτῆ ἀταραξίας, ὅτι ὁ Ὄρσο εὑρίσκετο ἐν τῷ *μακίς*· ὅτι τὸν περιεποιεῖτο φυγόδικος· ὅτι μεγάλως θὰ ἐκινδύνευεν, ἂν ἐπαρουσιάζετο πρωτοῦ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι εἶναι εὐμενεῖς αἱ διαθέσεις τοῦ νομάρχου καὶ τῶν δικαστῶν· καὶ τέλος ὅτι αὐτὴ θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἀδελφόν της λάθρα ἐπιτήδειος χειρουργός. «Πρὸ πάντων, κύριε συνταγματάρχα, ἔλεγε, νὰ ἐνθυμῆσθε καλά, *ὅτι ἠκούσατε τέσσαρας πυροβολισμοὺς καὶ ὅτι εἴπατε πῶς ὁ Ὄρσο ἐπυροβόλησε τελευταῖος.*» Ὁ συνταγματάρχης οὐδὲν ἐξ ὅλης τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐνόει, ἡ δὲ θυγάτηρ του ἄλλο δὲν ἔπραττε, παρὰ μόνον ἐστέναζε καὶ ἐσπόγγιζε τοὺς ὀφθαλμούς.

Περὶ τὴν δείλην ἐφάνη ἐρχομένη εἰς τὸ χωρίον πένθιμος συνοδία. Ἐκόμιζον εἰς τὸν δικηγόρον Βαρρικίνη τὰ πτώματα τῶν τέκνων του, φορτωμένα ἐπὶ δύο ἡμιόνων, ἃς ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ ὡδήγουν χωρικοί. Πλῆθος ὀπαδῶν καὶ ἀέργων ἠκολούθει τὴν θλιβερὰν πομπήν· μετ' αὐτῶν ἦσαν οἱ χωροφύλακες, οἵτινες πάντοτε φθάνουσι κατόπιν ἑορτῆς, καὶ ὁ δημαρχικὸς πάρεδρος, ὅστις ὑψῶν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔλεγεν ἀκαταπαύστως. «Τί θὰ εἰπῇ ὁ κύριος νομάρχης!» Γυναῖκές τινες, ἐν αἷς καὶ ἡ τροφὸς τοῦ Ὀρλανδούτσιο, ἔτιλλον τὴν κόμην καὶ ἐρρήγνυον ἀγρίας κραυγάς. Ἀλλ' οἱ κοπετοὶ αὐτῶν δὲν ἐνεποίουν τόσον ἀλγεινὴν αἴσθησιν, ὅσον τὸ ἄφωνον πένθος ἀνδρός, ὅστις ἐπέσυρε τὰ βλέμματα πάντων. Ἦτο δ' οὗτος ὁ δυστυχὴς πατήρ, ὅστις τρέχων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον λείψανον ἀνήγειρε τὰς κεκονισμένας κεφαλάς, ἐφίλει τὰ πελιδνὰ χείλη, ὑπεβάσταζε τὰ ἀπεσκληρυμένα ὑπὸ τοῦ θανάτου μέλη των, ὡσεὶ ἤθελε νὰ προφυλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ τῶν τιναγμῶν τοῦ δρόμου. Ἐνίοτε ἤνοιγε τὸ στόμα ἵνα λαλήσῃ, ἀλλ' οὔτε κραυγή, οὔτε λόγος ἐξήρχετο αὐτοῦ. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων πάντοτε προσηλωμένους ἐπὶ τῶν νεκρῶν, προσέκοπτεν εἰς τοὺς λίθους, εἰς τὰ δένδρα, εἰς πᾶν τὸ προστυγχάνον ἐμπόδιον.

Οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν καὶ αἱ βλασφημίαι τῶν ἀνδρῶν ἐδιπλασιάσθησαν, ὅτε ἡ συνοδία ἔφθασεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ Ὄρσο. Ἐπειδὴ δὲ ῥεββιανικοί τινες ποιμένες ἐτόλμησαν νὰ ἐπευφημήσωσι θριαμβικῶς, ἡ ἀγανάκτησις τῶν ἀντιπάλων ἐκορυφώθη. «Ἐκδίκησιν! ἐκδίκησιν!» ἐκραύγασαν πολλοί. Ἐλιθοβόλησαν τὴν οἰκίαν, ἔρριψαν δὲ καὶ δύο πυροβολισμοὺς κατὰ τῶν παραθύρων τῆς αἰθούσης, ἔνθα εὑρίσκοντο ἡ Κολόμβα μετὰ τῶν ξένων της· αἱ σφαῖραι διεπέρασαν τὰ φύλλα τῶν παραθύρων καὶ σχίζαι ξύλων ἔπεσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης, παρὰ τὴν ὁποίαν ἐκάθηντο αἱ δύο γυναῖκες. Ἡ Λυδία ἀφῆκε κραυγὴν τρόμου, ὁ συνταγματάρχης ἥρπασεν ἓν τουφέκιον, ἡ δὲ Κολόμβα πρὶν προφθάσῃ οὗτος νὰ τὴν κρατήσῃ ὥρμησεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας καὶ τὴν ἤνοιξε μεθ' ὁρμῆς. Ἐκεῖ δὲ ὀρθὴ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ κατωφλίου, προτείνασα τὰς χεῖρας, ὅπως καταρασθῇ τοὺς ἐχθρούς της:

«Ἀνανδροι! ἐκραύγασε· τουφεκίζετε γυναῖκας καὶ ξένους! Εἶσθε Κορσικανοί; Εἶσθε ἄνδρες; Ἄθλιοι, ὅπου μόνον νὰ δολοφονῆτε εἰξεύρετε! ἐμπρός, προχωρήσατε, ἂν τολμᾶτε! Εἶμαι μόνη, ὁ ἀδελφός μου λείπει μακράν. Σκοτώσατέ με, *σκοτώσατε τοὺς ξένους μου. Εἶσθε ἄξια νὰ τὸ* κάμετε αὐτό... Ἀλλὰ δὲν τολμᾶτε, δειλοί, δὲν τολμᾶτε! εἰξεύρετε ὅτι ἡμεῖς ἐκδικούμεθα. Πηγαίνετε, πηγαίνετε νὰ κλαύσητε ὡσὰν γυναῖκες, καὶ νὰ ἦσθε εὐχαριστημένοι ποῦ δὲν ζητοῦμεν καὶ ἄλλο αἷμα!»

Ἡ φωνὴ καὶ ἡ στάσις τῆς Κολόμβας εἶχόν τι τὸ ἐπίσημον καὶ φοβερόν· ἰδὸν αὐτὴν τὸ πλῆθος ὑπεχώρησεν ἔντρομον, ὡσεὶ ἔβλεπε κακοποιόν τινα μοῖραν, ἐξ ἐκείνων περὶ ὧν τρομακτικὰς ἱστορίας διηγοῦνται ἐν Κορσικῇ κατὰ τὰς χειμερινὰς νυκτερείας. Ὁ πάρεδρος, οἱ χωροφύλακες καί τινες γυναῖκες ἐπωφελήθησαν τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως παρέμβωσιν ἀναμέσον τῶν δύο διαμαχομένων μερίδων· διότι οἱ ῥεββιανικοὶ ποιμένες εἶχον ἑτοιμάσῃ τὰ ὅπλα των καὶ παρ' ὀλίγον θὰ ἐπήρχετο γενικὴ συμπλοκὴ ἐν τῇ πλατείᾳ. Ἀλλ' ἀμφότερα τὰ κύματα ἐστερεοῦντο ἀρχηγοῦ, οἱ δὲ Κορσικανοί, πειθαρχοῦντες καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς παραφοραῖς τῶν παθῶν των, σπανίως ἔρχονται εἰς χεῖρας ἐν ἀπουσίᾳ τῶν πρωτουργῶν τῶν ἐμφυλίων πολέμων αὐτῶν. Ἄλλως δὲ ἡ Κολόμβα, ἥτις ἕνεκα τῆς ἐπιτυχίας ἐγένετο μετριοπαθής, συνέσχε τὴν εὐάριθμον φρουρὰν τῆς οἰκίας της. «Ἀφήσατέ τους νὰ κλαύσωσιν οἱ δυστυχισμένοι! εἶπεν· ἀφήσατε τὸν γέροντα αὐτὸν νὰ πάρῃ τὴν σάρκα του. Τί θὰ μᾶς ὠφελήσῃ ὁ φόνος τῆς γραίας ἀλώπεκος, ἡ ὁποία δὲν ἔχει πλέον ὀδόντας διὰ νὰ δαγκάνῃ;—Γκιούδικε Βαρρικίνη! ἐνθυμήσου τὴν δευτέραν Αὐγούστου! ἐνθυμήσου τὸ αἱματωμένον σημειωματάριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔκαμες μὲ τὸ χέρι σου τὴν πλαστογραφίαν. Ὁ πατέρας μου ἔγραψεν εἰς αὐτὸ τὸ χρέος σου· τὸ ἐπλήρωσαν τὰ παιδιά σου. Σοῦ δίδω ἐξόφλησιν, γέρον Βαρρικίνη!»

Συνάψασα δ' ἡ Κολόμβα ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας καὶ περιφρονητικῶς μειδιῶσα εἶδεν εἰσαγομένους τοὺς νεκροὺς εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἐχθρῶν της καὶ τὸ παρακολουθοῦν πλῆθος διαλυόμενον ἔπειτα βραδέως. Ἔκλεισε τὴν θύραν καὶ ἐπανελθοῦσα εἰς τὸ ἑστιατόριον εἶπε πρὸς τὸν συνταγματάρχην.

«Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τοὺς συμπολίτας μου, κύριε. Ποτὲ δὲν ἐπίστευα ὅτι Κορσικανοὶ θὰ ἐπυροβόλουν εἰς οἰκίαν, ὅπου εὑρίσκονται ξένοι· καὶ ἐντρέπομαι διὰ τὸν τόπον μου.»

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ
ΚΑΙ Η ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὑπάρχουσι πολλοὶ εἰσέτι οἱ νομίζοντες, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη δὲν ἐξαρκεῖ νὰ ἑρμηνεύσῃ πάντα τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οὔτε τὰ θαυμάσια αὐτῆς ἐργαλεῖα, οὔτε ἡ ἀψευδὴς μέθοδος, οὔτε τὰ ἀσφαλέστατα κριτήρια τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐξεταζομένης ἀληθείας εἶνε ἱκανὰ νὰ στερεώσωσι τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς ἐπικράτειαν. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ συμβαίνουσι πολλάκις πράγματά τινα ἀνεπίδεκτα μὲν φυσικῆς ἐξηγήσεως, ὀφθαλμοφανῆ δὲ καὶ παραδοξότατα. Ταῦτα εἶνε τὰ λεγόμενα μυστηριώδη φαινόμενα, τὰ τῆς δεισιδαιμονίας ἢ τοῦ βασιλείου τῶν δαιμόνων, εἰς οὓς οὗτοι πιστεύουσιν ἔτι καὶ σήμερον. Σφάλλονται οἱ νομίζοντες, ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐφυγαδεύθησαν ὅλα τὰ φάσματα ἐκ πάσης γωνίας καὶ ἀποκρυφῆς. Ἡ ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι ὁσάκις ἐπλήθυνεν ἡ γνῶσις τῆς φύσεως ἀνεφάνησαν πάλιν τὰ μυστηριώδη φαινόμενα, ὅπως ἡ τῷ φωτὶ παρακολουθοῦσα σκιά, οἱονεὶ ἐναντιούμενα πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιστήμην, ἥτις θέλει νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ καταμάθῃ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Οὕτως ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἐπιστημῶν, τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ ἕκτῃ ἑκατονταετηρίδι, ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐκαίοντο αἱ πυραὶ τῶν μαγισσῶν, αἵτινες ἐθανατοῦντο ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης περὶ αὐτῶν πεπλανημένης γνώμης. Δὲν παρῆλθε πολὺς ἤδη χρόνος, ὅτε ἐν τινι νεκροταφείῳ τῶν Παρισίων ἐτελοῦντο θαύματα, ἅτινα μόνον βασιλικὸν διάταγμα ἠδυνήθη νὰ καταπαύσῃ. Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φθινούσης ταύτης ἑκατονταετηρίδος μετὰ τῶν μεγάλων ἐφευρέσεων τῆς φυσικῆς ἐβλάστησεν ὁ καλούμενος ζωϊκὸς μαγνητισμὸς τοῦ Μεσμέρου, τουτέστι τὸ δόγμα περὶ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης δυνάμεως,

ἥτις διήκει διὰ τοῦ σύμπαντος ἐπὶ χλευασμῷ τῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον κληρικός τις ἐθεράπευε πάσας τὰς νόσους φυγαδεύων ἐκ τοῦ σώματος τὸν διάβολον, ὁ δὲ διαβόητος πλάνος Καλιόστρος περιώδευε πᾶσαν τὴν Εὐρώπην φενακίζων καὶ καταγοητεύων οὐχὶ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τοὺς ἐλλογίμους καὶ τοὺς εὐπαιδεύτους. Καὶ σήμερον ἔτι, ὅτε ἡ φυσιολογία ἔλαβε μεγίστην ἐπίδοσιν καὶ ἔδρεψεν ἀμφιλαφεῖς καρπούς ἀναφύονται οὐ μόνον τὰ ἀπηχήματα τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ, ἀλλὰ καὶ δεινότερα τούτου, οἷον ὁ ἀνήκουστος κτύπος τῶν πνευμάτων, ἡ μετακίνησις τῶν τραπεζῶν, τὰ ὑπὸ τῶν ψυχῶν δῆθεν χαρασσόμενα γράμματα καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη φασματολογία, δι' ἧς οἱ γόητες βουκολοῦσι τὸ πλῆθος ὡς οἱ κοινοὶ μαγγανευταί. Σήμερον ὀλίγον προσέχομεν εἰς ταῦτα· ἀλλὰ νέαι μωρίαι διαδέχονται ἀπαύστως τὰς παλαιάς. Ἡ δεισιδαιμονία ἀναφαίνεται κατὰ καιροὺς ἐπίτηδες ὡς χλεύη καὶ κατάγελως τῆς ἐπιστήμης καταφεύγουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν ὡς εἰς πρόφραγμα· ὅτε ἡ εἰς τὰ ὑπερκόσμια πίστις κινδυνεύει ὑπὸ τῆς παιδείας, ἥτις εἶνε καρπὸς ἐπιστημονικῆς μαθήσεως, μάλιστα δὲ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἡ δεισιδαιμονία ἐμφανίζεται εὐθὺς ἵνα προσαγάγῃ νέας ἀποδείξεις ὑπὲρ ἐκείνης. Εἶνε ὅμως ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ θρησκεία, ἡ μὴ ἔχουσα ἄλλα ἐρείσματα ἢ τὰ δεισιδαιμονικὰ τεκμήρια καταπίπτει καὶ διαρρέει. Ἡ δεισιδαιμονία εἶνε τὸ γελοῖον καὶ εἰδεχθὲς μυρμολύκειον τῆς πίστεως. Ἀμφότεραι δ' ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας τοῦτο τὸ κοινόν, ὅτι δέχονται ὡς δυνατὸν ἢ ὡς ὑπάρχον τι ὑπὲρ τὰ αἰσθητά, καὶ ἡ μὲν πίστις προσαρμόζει τὴν ἰδέαν τούτου πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν παιδείαν, ἡ δὲ δεισιδαιμονία διατείνεται ὅσα ἐναντιοῦνται πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ δεισιδαιμονία εἶνε ὁ δεινότατος πολέμιος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἥτις ὠφελεῖ τὰ μέγιστα τὴν ἀνθρωπότητα, ἀπαλλάττουσα αὐτὴν ἀπὸ φαντασιῶν προξενουσῶν οὐ μόνον τοὺς περὶ φασμάτων μύθους, ἀλλὰ καὶ στυγερωτάτας πράξεις, ὡς ἀπέδειξαν αἱ δίκαι τῶν μαγισσῶν. Πρέπει νὰ χαίρωμεν σήμερον, ὅτι ἡ δεισιδαιμονία χρησιμεύει ἡμῖν μᾶλλον ὡς τέρψις καὶ ψυχαγωγία ἢ ὡς φόβητρον τῶν ἀνθρώπων. Ὅ,τι ἕνεκα ταύτης εἶνε ἐν τῇ ἱστορίᾳ σκοτεινὸν καὶ ἀνεξήγητον σαφηνίζεται καὶ διαλευκαίνεται σήμερον ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ καταμάθωμεν πλεῖστα συμβάντα ἀξιομνημόνευτα καὶ ἀκατάληπτα εἰς τοὺς αὐτόπτας μάρτυρας αὐτῶν καὶ χρονογράφους. Δι' ὃ ἡ ἀλήθεια ἣν σήμερον εὑρίσκομεν, διαχέει τὸ φῶς αὐτῆς μέχρι τῶν παλαιοτάτων χρόνων. Ἀλλ' ἡ νῦν καλουμένη παιδεία δὲν προφυλάσσει πάντοτε ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀκρισίας. Ὅπως πάλαι, οὕτω καὶ σήμερον, ἄνδρες σοφοὶ καὶ δόκιμοι ἢ πιστεύουσιν ἔτι εἰς τὰς περὶ φασμάτων καὶ δαιμόνων διηγήσεις, ἢ ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ ὑπὲρ τὴν φύσιν φαινόμενα, ἐνδέχεται νὰ ἔχωσιν ὑπόστασιν. Δὲν λέγομεν περὶ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, ἀλλὰ περὶ τῆς δεισιδαιμονίας, τουτέστι περὶ τῆς πίστεως εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ συμβαίνοντα, ἅτινα εἶνε ἐπιδεκτικὰ ἐρεύνης, πίπτουσι δὲ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν ἐναντίως πρὸς πάντας τοὺς γνωστοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Ἡ δεισιδαιμονία ἔβλαψεν ἀείποτε τὴν θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου, διέφθειρε τὴν κρίσιν αὐτοῦ, διέστρεψε τὰ διανοήματα, ἀφῄρεσε πᾶσαν στερεότητα καὶ ἀσφάλειαν ἐν τῷ βίῳ καὶ ἀντέτεινε τοσοῦτον ἰσχυρὰν ἀντίτασιν πρὸς τοὺς πειραθέντας νὰ ἐκριζώσωσιν αὐτήν, ὥστε δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ μάθησις λαοῦ τινος μετρεῖται δι' οὗ μέτρου οὗτος κατεπάλαισε τὴν δεισιδαιμονίαν. Ἔνιοι λέγουσιν ὅτι τὸ μέτρον τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε ἡ διάφορος τέχνη, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος πορίζεται τὸ ἀπαραίτητον πῦρ, διὰ τρίψεως τῶν ξύλων ἢ διὰ τοῦ πυρίτου λίθου καὶ τοῦ χάλυβος ἢ διὰ τῶν ξυλίνων πυρείων· ἔνιοι δὲ διατείνονται, ὅτι τὸ μέτρον αὐτοῦ εἶνε ἡ εἰς τὸν χρόνον περαπτομένη τιμή, ἥτις εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον μεγάλη, ὅσῳ μᾶλλον δυνάμεθα νὰ πράξωμεν καὶ νὰ κατορθώσωμεν ἐν αὐτῷ. Ὁ χημικὸς Λεῖβιγ ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ σάπωνος εἶνε τὸ μέτρον τῆς παιδεύσεως λαοῦ τινος· ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες, ἂν καὶ πλύνονται ἀφειδῶς διὰ σάπωνος, εἶνε βεβαπτισμένοι ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ τῇ δεισιδαιμονίᾳ. Εἶνε πολὺ προτιμότερον νὰ καθαίρωμεν τὸν νοῦν παντὸς θολεροῦ νέφους καὶ καπνοῦ, πάσης πνιγηρᾶς ἀχλύος, ἥτις ἐπικαλύπτει τὸ φῶς τοῦ λόγου, ἢ ν' ἀποτρίβωμεν τὸν ῥῦπον ἀπὸ τοῦ σώματος· μόνον δὲ ἡ τῆς φύσεως ἔρευνα δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν τὴν μεγάλην ταύτην ὠφέλειαν.

Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικὸς νοῦς ἡ φύσις παρίσταται ὡς μυστηριώδης τις δύναμις ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις διὰ τῆς φαντασίας ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς αὐθαιρέτως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν. Διὰ τοῦτο παρὰ πᾶσι τοῖς ἀγρίοις λαοῖς εὑρίσκομεν μωροτάτην δεισιδαιμονίαν, ὑφ' ἧς ῥυθμίζεται ἅπας αὐτῶν ὁ βίος. Καὶ αὐταὶ αἱ ἰδέαι, ἐφ' αἷς ἐρείδεται ἡ μυθολογία τῶν ἐξημερωμένων λαῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἀναφέρονται πολυειδῶς εἰς φυσικὰ συμβάντα. Ὁ μῦθος εἶνε οὐ μόνον ἡ εἰκονικὴ παράστασις φυσικοῦ τινος συμβάντος, ἀλλὰ καὶ οἱονεὶ ἀπόπειρα πρὸς ἑρμηνείαν αὐτοῦ. Παράδειγμά τι δύναται νὰ σαφηνίσῃ τὸν λόγον. Ἐν τῇ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου ὁ χαλκοῦς ἄκμων πίπτει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐντὸς ἐννέα ἡμερῶν καὶ ἐννέα νυκτῶν. Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ πτῶσις *ἀερολίθου* τινὸς ἐγέννησε τὸν μῦθον

τοῦτον, ἐν ᾧ αἱ ἐννέα ἡμέραι δηλοῦσι τὸ ἀμέτρητον μῆκος τοῦ οὐρανοῦ. Πόσον ὅμως ὑπερβαίνει τὴν καταμέτρησιν ταύτην τοῦ ἀρχαίου ποιητοῦ ὁ νῦν ἀστρονομικὸς ὑπολογισμός, καθ' ὃν τὸ φῶς ἀπλανοῦς τινος ἀστέρος ἀπαιτεῖ δέκα ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἵνα περιέλθῃ εἰς ἡμᾶς! Ἡ μάχη τῶν Τιτάνων, οἵτινες ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ λίθων, ἐγεννήθη ἐκ τοῦ θεάματος τῶν πολλαχοῦ κειμένων σποράδων πετρῶν· αὗται δὲ κατεκυλίσθησαν σήμερον ὑπὸ τοῦ διαβόλου, εἰς ὃν προσήπτετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶν ὅ,τι ἐφαίνετο ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον! Ἡ ἐπιστήμη ἠδυνήθη νὰ δείξῃ, ὅτι ὁ κρύσταλλος, ὁ ἀπὸ τῶν παγετώνων τῶν παλαιοτάτων χρόνων, ἀποσπασθείς, γέμων λίθων καὶ ἐπιπλέων ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀείποτε παρωθούμενος, ἀπεκόμισε τοὺς ὄγκους τούτους ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκομεν αὐτοὺς σήμερον. Ὁ ἀετὸς εἶνε, ὡς γνωστόν, τὸ σημεῖον τοῦ Διός, φέρων εἰς τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ τὸν κεραυνόν, πρὸς δὲ εἶναι εἰσέτι τὸ σύμβολον μεγάλων βασιλείων. Γινώσκομεν, ὅτι ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἰσχυρῶς πεπληρωμένῃ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἐκρηγνυομένῃ ἐξερεύγεται ἠλεκτρικὸν φῶς ἐκ τοῦ στόματος καὶ ἐκ τῶν ὀνύχων τῶν πτηνῶν. Τοιαύτη τις παρατήρησις ἐγέννησεν ἀναμφιβόλως τὸν μῦθον τοῦτον. Ὁ δὲ λόγος περὶ Προμηθέως καταβιβάσαντος τὸ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐν κοίλῳ νάρθηκος εὐφλέκτου δηλοῖ εἰκονικῶς, ὅτι ὁ κεραυνὸς ἀνέφλεξέ ποτε ξηρὸν δένδρον ὅπως κατὰ τὸν Διόδωρον ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ἥφαιστος ἔλαβε τὸ πῦρ ἐκ τοῦ κεραυνοῦ. Ὡσαύτως τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἔμπροσθεν τῆς Τροίας εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων ῥιπτόμενα θανατηφόρα βέλη εἶναι αἱ φλογεραὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, αἵτινες καὶ τότε, ὡς σήμερον, προὐξένουν λοιμόν, ἴσως δυσεντερίαν. Ἡ πῦρ ἐξερευγομένη Αἴτνα καὶ ὁ τοὺς ἀνθρώπους φοβῶν ὑποχθόνιος κρότος ἐθήλουν τὸν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ ἐργαζόμενον Ἥφαιστον. Τὸ ἅρμα τοῦ Φαέθοντος ἔπεσέ ποτε ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς ἄνω Ἰταλίας καὶ κατέκαυσε πάντα. Ὁ Βέλκερ ἑρμηνεύει ἑλληνικόν τινα μῦθον λέγοντα, ὅτι φλόγες πυρὸς προεπορεύοντο τῶν πλοίων, διὰ τῶν Διοσκούρων, οἵτινες ἐφώτιζον αὐτὰ ἐπὶ τῶν ἱστῶν. Εἶνε δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ μῦθος περὶ γένους τινὸς γιγάντων ἐγεννήθη ἐκ ψευδῶν παρατηρήσεων. Τὰ ὀρυκτὰ ὀστᾶ τῶν γιγαντιαίων θηρίων τῶν παλαιοτάτων χρόνων ἔν τε τῇ Ἀμερικῇ καὶ τῇ Εὐρώπῃ πάλαι καὶ νῦν ὑπελαμβάνοντο ὡς λείψανα ἀνθρώπων. Τὸ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ λεγόμενον πεδίον τῶν γιγάντων (Das Campo del gigantos) ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς πεδιάδος τῆς Βογότας ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτόθι εὑρισκομένων πολυπληθῶν λειψάνων τοῦ μαστόδοντος. Καθ' ὅλου δὲ ἡ περὶ γιγάντων ὑπόθεσις εἶνε ἄτοπος, διότι οἱ ἄνθρωποι τῶν παλαιοτάτων χρόνων ἐν ταῖς πλείσταις τῶν χωρῶν, ἔνθα εὑρίσκονται λείψανα αὐτῶν, ἦσαν μικρότεροι τῶν σήμερον. Ὡσαύτως δὲ οἱ δράκοντες καὶ τὰ δρακοντοειδῆ θηρία, ἅτινα μνημονεύονται ἐν τοῖς μύθοις, ἔλαβον ἀναμφιβόλως τὴν γένεσιν αὐτῶν ἐκ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ψευδοῦς ἐξηγήσεως ὀρυκτῶν σκελετῶν μεγάλων σαυρῶν.

Τίς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι αἱ ἐν Καυκάσῳ πηγαὶ τοῦ νάφθα δὲν ἦσαν ἡ αἰτία τῆς παρὰ Πέρσαις λατρείας τοῦ πυρός; Πολλὰ ὡσαύτως θαύματα τῆς Βίβλου ἐξηγοῦνται διὰ νέων παρατηρήσεων. Ἡ βροχὴ τοῦ μάννα τῶν Ἰσραηλιτῶν δηλοῖ τὴν ἀναβλάστησιν ἐδωδίμων κρομμύων, ἅτινα ὑπορύσσει ἐκ τοῦ ἐδάφους ἰσχυρὸς ὄμβρος. Ἡ εἰς τὰ θαύματα πίστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε πολλάκις ἢ ἡ ἀκαταληψία παραδόξου τινὸς φυσικοῦ φαινομένου. Ὁ ἀπαίδευτος πιστεύει εἰς θαῦμα, ὅπερ ὁ πεπαιδευμένος ἐννοεῖ ὡς φυσικόν τι συμβάν. Ὅτε ὁ Μωϋσῆς ἔπληξε τὴν πέτραν κατὰ τὴν Γραφὴν ἐτρύπησε, νομίζομεν, ἀρτεσιανόν τι φρέαρ, διότι οἱ Γάλλοι ὀρύξαντές ποτε φρέατα ἐν τῇ ἀνατολικῇ Σαχάρᾳ, ἀνεκάλυψαν, ὅτι ἡ τέχνη αὕτη ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Ἐν τοῖς μύθοις τῶν βορείων λαῶν διαβοεῖται μεγάλως, ἐν δὲ τοῖς διηγήμασι τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰαπώνων ἀπαντᾷ ὡσαύτως γιγαντιαῖόν τι πτηνόν, καλούμενον γρύψ, οὗτινος ὄνυχες ἐδεικνύοντό ποτε ἐν πολλαῖς ἐκκλησίαις τῆς Γερμανίας ὡς τι ἀξιομνημόνευτον. Τὰ κέρατα τοῦ ὀρυκτοῦ ῥινοκέρωτος, ἅτινα εὑρίσκονται ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐνομίσθησαν μεγάλοι ὄνυχες πτηνοῦ ὅμοιοι πρὸς ἐκεῖνα. Οὐδὲν ὅμως μέγα ὄρνεον ὑπῆρξεν ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἐπὶ τῶν παλαιοτάτων χρόνων.

[Ἕπεται συνέχεια.]

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ

Παρέστην χθὲς μάρτυς γεγονότος τινὸς τὸ ὑποῖον μοὶ ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν. Ἴσως εἰς πολλοὺς φανῇ παράδοξον μᾶλλον ἢ συγκινητικόν· ἴσως μάλιστα θεωρηθῇ καὶ ὡς ἐνέχον ὑπερβολήν τινα. Τοῦτο δὲν τὸ ἐξετάζω· ἐγὼ συνεκινήθην ἐξ αὐτοῦ, δὲν προτίθεμαι δὲ νὰ τὸ κρίνω ἀλλ' ἁπλῶς νὰ τὸ ἀφηγηθῶ.

Εἶχον μεταβῇ νὰ διέλθω ἡμέρας τινὰς ἐκτὸς τῶν Παρισίων εἰς τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν ἑνὸς τῶν στενοτέρων φίλων μου. Ἡ οἰκία αὕτη εἶναι θελκτικωτάτη περιβαλλομένη ὑπὸ πολλῶν δένδρων φιλοξενούντων ποικίλα καὶ ἠδύλαλα πτηνά. Εἰς τὴν τράπεζαν καθήμεθα περὶ τοὺς δεκαπέντε ἢ δεκαέξ, οἱ δὲ συνδαιτυμόνες εἶναι μεγάλοι βιομήχανοι, ἀνώτεροι δικαστικοί, δικηγόροι καὶ καλλιτέχναι. Εἰς τούτους συμπεριλαμβάνεται καὶ οἱ-

κογένειά τις, πολὺ εὐαρεστήσασά με. Ἀποτελεῖται ὑπὸ τοῦ συζύγου, τῆς συζύγου καὶ δεκατριετοῦς ἢ δεκατετραετοῦς παιδός. Ὁ σύζυγος εἶναι δικηγόρος, ὁμιλεῖ κάλλιστα, ὁμιλῶν δὲ δὲν ἀγορεύει ὡς ἐπὶ δικαστηρίῳ. Ἔχει καὶ ἄλλην τινὰ ἀξίαν δι' ἣν τὸν ἐκτιμῶ· ἀγαπᾷ τὴν σύζυγόν του συγχρόνως καὶ μὲ τὴν φλογερὰν ἀγάπην τοῦ πρώτου συζυγικοῦ μηνὸς καὶ μὲ τὴν ἤρεμον ἀγάπην δεκαπενταετοῦς συμβιώσεως.

Ἡ σύζυγός του εἶναι ἀξία τῆς ἀγάπης ταύτης. Εἶναι περικαλλεστάτη ἀκόμη, ἔχουσα ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, τῇ συμπεριφορᾷ, τῷ τρόπῳ τοῦ ὁμιλεῖν φυσικήν τινα ἁπλότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν ἀποτελοῦσαν παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἁβρὰν χάριν τῶν ἄλλων νέων γυναικῶν. Ἐνδύεται μετὰ πλείστης καλαισθησίας, ἀλλ' ἡ κομψότης τῆς ἀναβολῆς αὐτῆς λήγει ἀκριβῶς ὅπου ἀρχίζει ἡ φιλαρέσκεια. Διηγεῖται μετὰ πλείστης εὐφυΐας καὶ ζωηρότητος, ἀλλ' οὐδέποτε παρεκτρέπεται εἰς ἔκφρασίν τινα χυδαίαν ἢ ἀστειότητα ἀμφίβολον. Ἡ ὄψις αὐτῆς φαίνεται ἤρεμος· ἀλλ' εἰς τὸ βάθος τῶν μεγάλων σοβαρῶν της ὀφθαλμῶν, μαντεύεται, φαίνεται δύναμίς τις συγκινήσεως κατάλληλον περίστασιν ἀναμένουσα ὅπως ἐκραγῇ. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀγνοῇ ὅτι εἶναι ὡραία, ἀλλ' οὐδέποτε δεικνύει ὅτι τὸ γνωρίζει, διὰ τοῦτο δ' ἐμπνέει σεβασμόν.

Ἤρχισεν ἤδη ὁ μετὰ τῆς Γερμανίας πόλεμος τοῦ 1870, οἱ δ' ἄνδρες μεταβαίνουσι καθ' ἑκάστην μετὰ μεσημβρίαν εἰς Παρισίους ὅπως μάθωσιν εἰδήσεις, ἃς φέρουσι τὴν ἑσπέραν. Χθὲς περὶ ἕκτην ὥραν ὁ δικηγόρος δὲν ἐπανῆλθε. Τὸν περιμένομεν μέχρι τῆς ἕκτης, μέχρι τῆς ἑβδόμης, ἀλλὰ δὲν ἔρχεται· καθήμεθα εἰς τὴν τράπεζαν κατὰ παράκλησιν αὐτῆς τῆς συζύγου του, ἧς τὰ χείλη ἐλαφρῶς συσπώμενα μαρτυροῦσιν ἀνησυχίαν ἣν δὲν δύναται ν' ἀποκρύψῃ ὁλοσχερῶς. Τέλος τὴν ὀγδόην ὥραν, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐπίνομεν τὸν καφέν μας εἰς τὸν κῆπον ἔρχεται ὁ σύζυγος. Ἦτο συγχρόνως καταβεβλημένος, ὠχρὸς καὶ κατευχαριστημένος.

— Τί τρέχει; τί σοῦ συνέβη; τῷ εἶπεν ἡ σύζυγός του, τρέξασα πρὸς αὐτόν, μὲ τόνον φωνῆς καταδεικνύοντα πόση στοργὴ ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν ἤρεμον ἀξιοπρέπειαν τῆς γυναικὸς ἐκείνης.

— Μὴν ἀνησυχῆτε! μὴν ἀνησυχῆτε!... ἀπεκρίθη, διότι ὅλοι εἴχομεν ἐγερθῇ καὶ τὸν περιεκυκλώσαμεν· ὁ μικρὸς υἱός του εἶχε λάβει τὴν χεῖρά του καὶ τὴν ἐφίλει. Μὴν ἀνησυχεῖτε. Τίποτε κακὸν δὲν μου συνέβη, τίποτε δυσάρεστον, τοὐναντίον μάλιστα.

— Τοὐναντίον! πῶς;

— Ἰδού. Εἰς τὴν μίαν ἐπέρασα ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν Λέσχην· εἷς φίλος μου, εἷς πελάτης μου ἦτο εἰς τὸ παράθυρον· ἀναβαίνω ἐπάνω διὰ νὰ μάθω νέα, αἱ εἰδήσεις ἦσαν εὐχάριστοι καὶ ὅλοι ἦσαν φαιδροί. Ἡ χαρὰ ἐκείνη μ' ἐνθουσίασεν. Ἤρχισαν νὰ παίζουν· μὲ παρακαλοῦν, μὲ πιέζουν νὰ παίξω κ' ἐγώ· ὑποχωρῶ· ἀλλ' ἅμα ἐκάθησα, τί τύχη ἦτο ἐκείνη, πρωτοφανής, τρελλὴ τύχη! ἀδύνατον νὰ φύγω ἀπὸ τὴν θέσιν μου!... κερδίζω! κερδίζω! μετὰ πέντε ὥρας παιγνιδίου εἶχα ἐμπρός μου σαράντα χιλιάδας δραχμάς.

— Τί τύχη! φωνάζουν πανταχόθεν· τί τύχη!

— Ἐκέρδισες σαράντα χιλιάδες δραχμάς, πατέρα; ἀναφωνεῖ ὁ υἱός μετὰ χαρᾶς.

Ἐν τῇ συνχυλίᾳ ἐκείνῃ τῶν συγχαρητηρίων μόνον τὴν φωνὴν τῆς συζύγου του δὲν ἤκουσα δι' ὃ ἐστράφην νὰ τὴν ἴδω· δάκρυ ἔτρεμεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της. Λαβοῦσα τότε τῆς χειρὸς τὸν σύζυγόν της·

— Ἔλα νὰ δειπνήσῃς, τῷ εἶπε, θὰ εἶσαι πολὺ κουρασμένος.

Καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι.

Νὰ τὸ ὁμολογήσω; τὸ δάκρυ ἐκεῖνο μοὶ ἀπήρεσε πολύ. Ὑπέθετον μὲν ὅτι τοιαύτη τύχη ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ κλαύσῃ, νὰ κλαύσῃ διὰ χρήματα, καὶ χρήματα κερδηθέντα εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον! Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν προωρισμένοι διὰ τοιαῦτα δάκρυα.

Ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης καὶ μετέβην, περίσκεπτος, νὰ καθήσω εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου, πλησίον μικροῦ ῥυακίου τρέχοντος διὰ μέσου πυκνῆς συστάδος δένδρων. Ἐκεῖ ἐκαθήμην ὀνειροπολῶν ἀπό τινων στιγμῶν, ὅτε ἤκουσα ὀπίσω μου κρότον βημάτων, ἔπειτα ἦχον φωνῶν, καὶ διὰ τῶν φύλλων διέκρινα τὸν δικηγόρον καὶ τὴν σύζυγόν του, οἵτινες ἐκάθησαν ἐπὶ ἑδωλίου εἰς τὴν ἀπεχωρίζουσάν με ἀπ' αὐτῶν συστάδα. Συνδιελέγοντο ζωηρῶς καὶ ἐν συγκινήσει.

— Σὲ παρακαλῶ!... μὴ ἐξάπτεσαι... εἶναι τρέλλα αὐτὸ ποῦ λέγεις, τῇ ἔλεγεν ὁ σύζυγος.

— Πιθανόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀλλάξω γνώμην, ἀπήντησεν αὕτη.

— Ἔλα νὰ συζητήσωμεν λογικῶς τὸ πρᾶγμα.

— Εἰς μερικὰ πράγματα δὲν ὠφελεῖ ἡ λογική...

— Ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἴδιο κάμνει.

— Πιθανόν, ἀλλὰ σὺ δὲν εἶσαι ὡσὰν ὅλον τὸν κόσμον. Ἐπὶ τέλους τί θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ; αὐτὸ τὸ πρᾶγμα μὲ πειράζει!

Καὶ ἤκουσα τὴν φωνήν της πνιγομένην εἰς δάκρυα.

— Εἰξεύρεις, ἐξηκολούθησε μετὰ συγκινήσεως, ὅτι δὲν εἶμαι φαντασιόπληκτος. Δὲν περιφρονῶ διόλου τὰ χρήματα καὶ ὅταν μοῦ φέρῃς τὴν ἀμοιβὴν τὴν ὁποίαν λαμβάνεις κατόπιν ἀπὸ μίαν δίκην τὴν ὁποίαν ὑπερησπίσθης καλὰ καὶ ἐκέρδισες, τὴν φυλάττω μὲ χαράν, μὲ ὑπερηφάνειαν. Ἀλλὰ διατί αἰσθάνομαι ἐντροπὴν δι' αὐτὰ τὰ χρήματα; διατί;... Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν; προσεῖπεν ἐντόνως. Αὐτὰ τὰ χρήματα μοῦ φαίνονται ὡς νὰ τὰ ἐσφετερίσθης!...

Ὁ σύζυγος διεμαρτυρήθη.

— Εἶμαι ὑπερβολική, ἔστω! τὸ παραδέχομαι! Ἀλλὰ δὲν εἰμπορῶ νὰ μὴ συλλογισθῶ ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα τὰ ὁποῖα ἐκέρδισες σὺ τὰ ἔχασεν εἷς ἄλλος· εἷς ἄλλος ὅστις εὑρίσκεται εἰς ἀπελπισίαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐνῷ σὺ χαίρεις!.. Ἀλλὰ πρὸ πάντων συλλογίσου τὸν υἱόν μας!.. τὸν υἱόν μας, ὅστις παρὰ σοῦ ἔλαβεν ἕως τώρα παραδείγματα ἀφιλοκερδείας καὶ τιμῆς, καὶ ὅστις πρὸ ὀλίγου σὲ εἶδε νὰ εἰσέλθῃς ἐδῶ περιχαρὴς διότι ἐκέρδισες εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον, καὶ ἤκουσε τοὺς ἄλλους ὅλους νὰ σὲ συγχαίρουν διὰ τὴν τύχην σου! Ποίαν ἐντύπωσιν θ' ἀφήσῃ εἰς τὴν ψυχήν του ἡ σκηνὴ αὕτη; Οὕτω λοιπὸν τὸ χειρότερον τῶν ἐλαττωμάτων, ἡ ἀγάπη τοῦ χαρτοπαιγνίου θὰ φυτευθῇ εἰς τὴν καρδίαν του· καὶ ἀπὸ ποῖον; Ἀπὸ σέ! ναί, ἀπὸ σέ! Πῶς θέλεις νὰ τῷ εἴπω καὶ πῶς θέλεις νὰ μὲ πιστεύσῃ ὅτι πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔκαμες σὺ εἶνε κακόν;... Ὤ! πῶς τὰς μισῶ τὰς κατηραμένας αὐτὰς σαράντα χιλιάδας δραχμῶν.

Ταῦτα εἰποῦσα ἠγέρθη καὶ ἀνεχώρησεν, οὗτος δὲ τὴν παρηκολούθησεν. Ἐγὼ ἔμεινα τεταραγμένος ἐξ ὅσων ἤκουσα, μετ' ὀλίγον δ' ἐπέστρεψα εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἦσαν ἤδη καὶ οἱ δύο ἐν αὐτῇ. Ὁ μὲν σύζυγος σύννους καὶ σιγηλός, ἡ δὲ σύζυγος ὠχρά, κύπτουσα ἐπὶ τοῦ ἐργοχείρου της. Ἔφθασαν αἱ ἑσπεριναὶ ἐφημερίδες, πλήρεις τῶν πρώτων εἰδήσεων τοῦ πολέμου, ἀναγράφουσαι νέας στρατολογίας, πατριωτικὰ δάνεια, εἰσφοράς, τὸν σχηματισμὸν φρουρῶν νοσοκομείων ἐξ ἐθελοντῶν ἐπικούρων καὶ πάντα ἐν γένει τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φρικώδους ἐκείνου πολέμου συμβάντα.

Εἷς τῶν νεωτέρων φίλων μας εἶπεν εἰς τὸν δικηγόρον:

— Τώρα πλέον ὅπου ἐκερδίσατε τὰς σαράντα χιλιάδας ἐλπίζω ὅτι θὰ μᾶς προσφέρετε ἓν λαμπρὸν καὶ πλουσιοπάροχον γεῦμα εἰς τὸ καλλίτερον ξενοδοχεῖον.

— Κ' ἐγὼ ἐλπίζω ὅτι θὰ προσφέρετε ὡραῖα κοσμήματα εἰς τὴν σύζυγόν σας, εἶπε νεαρά τις κυρία.

— Ὤχ, πατέρα, εἶπε τὸ παιδίον, πήγαινέ μας 'ς τὴν Ἑλβετία!..

Ὁ δικηγόρος δὲν ἀπήντησε. Τέλος μετὰ βραχεῖαν σιγήν, ἀπήντησε ψυχρῶς:

— Ὄχι! ἔκαμα ἄλλην χρῆσιν αὐτῶν τῶν χρημάτων.

— Ποίαν χρῆσιν;

— Τὰ στέλλω εἰς τὰ φορητὰ νοσοκομεῖα.

Ἡ σύζυγός του ἀνεπήδησε διὰ μιᾶς καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη. Πάντες ἀπέμειναν ἔκπληκτοι. Τὸ παιδίον παρετήρει τὸν πατέρα του μὴ ἐννοοῦν.

— Σ' ἐκπλήττει αὐτὸ ποῦ ἔκαμα; τῷ εἶπεν ὁ πατήρ του, ἄκουσε λοιπὸν νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω. Ἕως τώρα ποτὲ δὲν ἐξώδευσα ἄλλα χρήματα παρὰ ὅσα ἐκέρδισα μὲ τὸν κόπον μου. Ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ χαρτοπαιγνίου χρήματα, εἶναι χρήματα κερδιζόμενα χωρὶς καμμίαν ἀξίαν τοῦ κερδίζοντος καὶ μὲ πολλὴν λύπην τοῦ χάνοντος. Δὲν τὰ θέλω αὐτὰ τὰ χρήματα.

Κυρία τις ἔκυψεν εἰς τὸ οὖς τῆς παρακαθημένης αὐτῆς καὶ τῇ εἶπε:

— Βάζω στοίχημα ὅτι ἡ γυναῖκά του τὸν παρεκίνησε νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν.

Αὐτὴ εἶνε ἡ διήγησίς μου. Ἀγνοῶ ποίαν ἰδέαν θὰ σχηματίσῃ περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἀναγνώστης, ἀλλ' εἰξεύρω ὅτι ἐγὼ θὰ ἤμην λίαν εὐτυχὴς ἔχων μητέρα, θυγατέρα, σύζυγον ἢ ἀδελφὴν ὁμοιάζουσαν πρὸς αὐτήν....

(Ern. Legouvé.)

ΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.

Ἀπαίσια πρό τινων ἡμερῶν ὁ τηλέγραφος διεβίβαζεν ἀγγέλματα ἐκ Λονδίνου. Ὁ ἀπειροπληθὴς ἄεργος ὄχλος τῆς μεγαλοπόλεως ἐμαίνετο, συνελθὼν δὲ εἰς συλλαλητήρια, ἐξεχύθη ἔπειτα εἰς τὰς ὁδούς, βοῶν, λιθοβολῶν, διαρπάζων καὶ καταστρέφων πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀνισχύρου ἐξουσίας, φοβερὰ καταλείπων ἐξόπισθεν τῆς διαβάσεώς του ἴχνη. Ἡ κυβέρνησις πτοηθεῖσα ἔσπευσε νὰ λάβῃ μέτρα καταστολῆς ἅμα καὶ θεραπείας· ἀλλ' οὔτε ἡ καταστολὴ εἶνε εὐχερὴς ἄνευ τῆς χρήσεως βιαίων καὶ ἐπικινδύνων μέτρων, οὐδ' ἡ θεραπεία εὐεπίτευκτος ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ ριζικὴ καὶ σαλεύσῃ ἐπομένως ἐκ βάθρων τοὺς ἰσχύοντας κοινωνικοὺς θεσμούς. Τὸ κοινωνικὸν ζήτημα, ὁ φοβερώτατος ἐχθρὸς τοῦ αἰῶνος, ὑφίσταται διαρκῶς πρὸ πάντων ἐν τῇ ἀχανεῖ μητροπόλει τοῦ ἀπεράντου βρετανικοῦ κράτους, χάρις εἰς τὰς ὑπαρχούσας αὐτόθι ἐξαιρετικὰς συνθήκας τοῦ βίου, χάρις εἰς τὴν κατάφωρον τερατώδη ἀντίθεσιν τοῦ ἀμυθήτου μὲν ἀλλ' οὐχὶ μεγάνορος πλούτου τῶν ὀλίγων καὶ τῆς ἐσχάτης πενίας τῶν πολλῶν, ἡ παραμικρὰ δὲ ἀφορμὴ προκαλεῖ ὀξυτάτας αὐτοῦ κρίσεις. Φόβος ἄρα ἐστὶ μὴ τὰ πρόσκαιρα μέτρα δὲν ἐπαρκέσωσι, νέα δὲ ὑποτροπὴ συνεπαγάγῃ πολλῷ ὀλεθριώτερα ἀποτελέσματα.

Αἱ στάσεις τοῦ ὄχλου τοῦ Λονδίνου διεκρίθησαν ἀνέκαθεν διὰ τὴν ἀγριότητά των, ὑποβοηθοῦσι δὲ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῶν τὰ ἀγγλικὰ ἔθιμα καὶ αὐτοὶ παραδόξως οἱ ἀγγλικοὶ νόμοι. Ἐν πρώτοις εἶνε γνωστὸν ὁποίας ἀπεριορίστου προστασίας ἀπολαύει ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ καὶ πόσον ὀκνεῖ καὶ

διστάζει ἡ ἐξουσία νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν βιαίων μέτρων πρὸς διάλυσιν ταραχωδῶν συναγωγῶν· ἀφ' ἑτέρου κατ' ἀρχαιοτάτας διατάξεις ἐν τῷ Ἄστει, τῇ ἀρχαιοτάτῃ δηλαδὴ πόλει, τῇ καρδίᾳ τῆς παμμεγίστης πρωτευούσης, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ στάθμευσις καὶ ἡ παρουσία στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰμὴ τῇ ῥητῇ προσκλήσει τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν εὐνόητον ἀποβαίνει ὅτι οἱ ταραξίαι εὑρίσκουσι καιρὸν νὰ διενεργήσωσιν ἐν πάσῃ ἀνέσει σχεδὸν καὶ νὰ προκαρασκευάσωσι τὴν στάσιν, νὰ προκαλέσωσι συνάθροισιν, νὰ ἐξερεθίσωσι τὸ πλῆθος διὰ καταλλήλων ἀγορεύσεων· ἀφοῦ δὲ τὸ κίνημα λάβῃ τοιαύτας διαστάσεις, τὰ εὐάριθμα ἀστυνομικὰ ὄργανα, τὰ ἐπιτυχῶς ἀγωνιζόμενα ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι κατὰ τῶν νυκτοκλεπτῶν καὶ τῶν βαλαντιοτόμων, ἀδυνατοῦσι βεβαίως ν' ἀντιταχθῶσι πρὸς τὸν ἀκράτητον χείμαρρον τοῦ ὠργισμένου πλήθους.

Μιᾶς ἰδίως στάσεως φοβερᾶς μνημονεύει μετὰ φρίκης ἡ ἱστορία γενομένης περὶ τὸ ἔτος 1775. Ἐβασίλευε τότε Γεώργιος ὁ Γ', γνωστὸς διὰ τὴν μακροτάτην αὐτοῦ βασιλείαν, μονάρχης ἀσθενοῦς χαρακτῆρος, ὅστις παθὼν τὰς φρένας διῆγε βίον μονήρη, ἀπρόσιτος ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων του. Οἱ καιροὶ ἦσαν τότε χαλεποί· δεινὴ πενία ἐμάστιζε τὸν λαὸν καὶ ἡ δυσαρέσκεια αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀναλγήτων κυβερνητῶν του ὁλονέν ἐκορυφοῦτο. Συνέπεσε τότε θρησκομανής τις καὶ παράφορος λόρδος, Γόρδων λεγόμενος, νὰ διακηρύξῃ ὅτι ἐκινδύνευε τὸ θρήσκευμα τῶν διαμαρτυρομένων ἕνεκα τῶν πρὸς τὸν παπισμὸν τάσεων τῆς αὐλῆς. Ἤρκεσεν ὁ σπινθὴρ οὗτος ἵνα μεταδώσῃ τὸ πῦρ. Ἡ πρώτη ἀφορμὴ ἦτο ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος, ἀλλ' ὅπως εἰς τὸ νοσοῦν ἐκ πάσης ἄλλης ἀφορμῆς σῶμα ἀναφαίνεται τὸ παλαιόν τοι, ὀργανικὸν πάθημα, οὕτω καὶ τὸ κίνημα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκτήσῃ τὸν ἀληθῆ του χαρακτῆρα. Τὸ ἐμμανὲς πλῆθος κατέκλυσε τὰς ὁδούς, τὰ ἐργαστήρια διηρπάγησαν καὶ μάλιστα τὰ πνευματοπωλεῖα. Τόση δὲ κατανάλωσις, ἀνέξοδος ἐννοεῖται, πνευματωδῶν ποτῶν ἐγένετο παρὰ τῶν στασιαστῶν, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εὑρέθησαν νεκροὶ εἰς τὰς ὁδούς.

Ὅπως ἀποκτήσῃ συμμάχους ἰσχυροὺς καὶ πεπειραμένους εἰς τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς ὁ ὄχλος διέρρηξε τὰς θύρας τῆς εἱρκτῆς Newgate, ἔνθα ἐκρατοῦντο φονεῖς, λῃσταὶ καὶ ἄλλοι κατάδικοι βαρύποινοι. Τέσσαρες ἄλλαι εἱρκταὶ τῆς πρωτευούσης ἐκυριεύθησαν ἀλληλοδιαδόχως, καὶ οἱ στυγεροὶ αὐτῶν οἰκήτορες ἐξώγκωσαν τὸ ῥεῦμα τῶν ἐπιδρομέων. Αἱ ἀλύσεις τῶν εἱρκτῶν ἀνεσπάσθησαν καὶ ἐσύροντο ἐν θριάμβῳ εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, ὁ ἀπαίσιος αὐτῶν κρότος ἐνέπνεε τρόμον εἰς τοὺς φιλησύχους ἀστούς.

Ἡ στάσις ἐξηπλώθη τραμακτικῶς ἐν ἀκαρεῖ, ἐνισχυθέντες δὲ καὶ θρασυνθέντες οἱ στασιασταὶ προσέβαλον τὸ Νομισματοκοπεῖον, τὴν Τράπεζαν, τὸν Ναύσταθμον, ἀπετόλμησαν δὲ προσβολὴν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἀνακτόρων. Καὶ τότε ἴσως ὁ ἐν αὐτοῖς ἔγκλειστος μονάρχης ἐν ἀξιοθρηνήτῳ διανοητικῇ καταστάσει διατελῶν, ἀκούων τὰς ἀγρίας κραυγὰς καὶ βλέπων τὴν λάμψιν τῶν πυρκαϊῶν, περιέπεσεν εἰς παντελῆ παραφροσύνην.

Καὶ ὅμως ἡ ἔντρομος ἐξουσία ἐδίσταζεν εἰσέτι νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν βίαν! ἀλλὰ μία περίστασις κατενίκησε τοὺς δισταγμούς της. Ὅπως ὁ Νέρων ἄλλοτε διενοήθη χάριν θηριώδους διασκεδάσεως ν' ἀπολύσῃ αἴφνης κατὰ τοῦ συνηγμένου πλήθους τὰ ἐν τῷ Κίρκῳ θηρία, οὕτω καὶ ὁ σκληρὸς τῶν στασιαστῶν ὄχλος ἐσκέφθη νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ ν' ἀπολύσῃ εἰς τοὺς δρόμους τῆς πρωτευούσης τοὺς καθειργμένους ἐν τῷ Φρενοκομείῳ τῆς Βηθλεέμ τρισχιλίους παράφρονας. Σημειωτέον ὅτι τότε ἀκόμη δὲν εἶχε γεννηθῆ ὁ Πινέλ, ὁ εἰσαγαγὼν τὸ σύστημα τῆς φιλανθρώπου διαίτης καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς νοσηλείας τῶν ταλαιπώρων αὐτῶν πλασμάτων, ἅτινα διηγοῦντο οἰκτρότατα ἐν ῥυπαραῖς τρώγλαις σιδηροδέσμιοι καὶ ἐξηγριωμένοι. Ὁ ἀποτρόπαιος λοιπὸν σκοπὸς τῶν στασιαστῶν ἦτο νὰ πυροπολήσωσι τὸ Φρενοκομεῖον, ν' ἀπελευθερώσωσι δὲ καὶ νὰ διασπείρωσιν εἰς τὴν πόλιν τὴν μανιώδη ἐκείνην ἀγέλην.

Ὁ φόβος τοῦ φρικαλέου τούτου κινδύνου ἴσχυσε νὰ ἐξεγείρῃ τὴν κυβέρνησιν ἐκ τῆς ἀναλγησίας. Ὁ στρατὸς διετάχθη νὰ ἐκκινήσῃ κατὰ τῶν στασιαστῶν, οἵτινες τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν ἐξετέλουν συνήθως ἐν ὥρᾳ νυκτός. Οἱ ὀλίγοι φανοὶ ἐσβέννυντο, ἀλλὰ τὸ φῶς των ἀντικαθίστατο ὑπὸ τῶν πυρκαϊῶν, ὑπὸ τὴν αἰματηρὰν δὲ αὐτῶν λάμψιν ἐτελοῦντο τὰ φρικώδη τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς διαρπαγῆς ὄργια. Ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνῃ κατὰ τὴν ὀξυτάτην τῆς στάσεως περίοδον ἐπυροπολήθησαν τριάκοντα ἓξ οἰκίαι.

Συναντηθεὶς μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν ὁ στρατὸς ἠναγκάσθη τάχιστα νὰ ποιήσηται χρῆσιν τῶν ὅπλων. Οἱ στρατιῶται ἀφοῦ ἐπυροβόλησαν φονεύσαντες περὶ τοὺς ἑκατόν, ἐπέπεσον διὰ τῆς λόγχης κατὰ τοῦ πλήθους καὶ φοβερὰ ἐπηκολούθησε σφαγή. Ἡ μάχη ὅμως ὑπῆρξε πεισματώδης· οἱ στασιασταὶ δὲν ἐννόουν νὰ ἐνδώσωσιν εὐχερῶς· πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον ὀχυρωθῆ καὶ ἀνθίσταντο λυσσαλέως· διεκρίνοντο ἰδίως διὰ τὸ ἀπεγνωσμένον θάρρος τῶν οἱ ἐξελθόντες τῶν φυλακῶν κατάδικοι. Πολλοὶ ἄλλοι ἐξημμένοι ἐκ τῆς ἀφθόνου πόσεως τῶν διαρπαγέντων πνευματωδῶν ποτῶν ἐμάχοντο μετ' ἀνηκούστου τόλμης καὶ θανατηφόρως πληττόμενοι ἐξηκολούθουν ἀκόμη νὰ μάχωνται.

Ἡ τόσον ἐπίμονος ἀντίστασις ἐξηγρίωσε τοὺς στρατιώτας καὶ ἡ ἐκδίκησις των ὑπερέβη σχεδὸν κατὰ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀγριότητα τὸ ἔργον

τῶν στασιαστῶν. Ἐθανάτωνον πάντα συλλαμβανόμενον ἄνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας. Ἐν τινι πλατείᾳ τοῦ Λονδίνου ἀπηγχονίσθησαν δύο παιδία ἀνάπηρα· τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν ἔφερε ξυλίνην κνήμην· καὶ τὸ ἕτερον χωλὸν καθ' ὁλοκληρίαν μόλις ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ διὰ βακτηριῶν. Ἀπηγχονίσθησαν ἐπίσης ἐν παιδίον ἑνδεκα ἐτῶν καὶ τέσσαρες γυναῖκες! Ὁ πρωτουργός, ἢ μᾶλλον ὁ δοὺς τὴν ἀφορμὴν τοῦ κινήματος Γόρδων, συλληφθεὶς καθειρχθη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου. Συνέβη ὅμως καὶ τότε ὅ,τι συμβαίνει συνήθως εἰς παρομοίας περιστάσεις· οἱ κυρίως ὑποκινηταὶ διέφυγον ἐπιτηδείως τὴν τιμωρίαν, ἐτιμωρήθησαν δὲ οἱ ἄσημοι καὶ ἐξαπατηθέντες ὀπαδοί ἴσως δὲ καὶ οἱ ἀθῶοι!

Αἱ ὑλικαὶ ζημίαι ὑπελογίσθη ὅτι ἀνῆλθον εἰς ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν. Ἡ δὲ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἐνέκρινε διὰ ψηφισματός της ν' ἀποζημιωθῶσιν οἱ ὑποστάντες ταύτας ἰδιῶται δαπάναις διαφόρων συνοικιῶν τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς κομητείας Σαουθονόρκ.

Ἐλέχθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ ἀνημερώτατον τῶν θηρίων καὶ αἱ κατὰ καιροὺς παραφοραὶ τοῦ ὄχλου δυστυχῶς ἐπεκύρωσαν τὸν ἀπαισιόδοξον *ταύτην ἀρσμόν. Ἀλλ' ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι ὁ πολιτισμὸς* τοῦ αἰῶνος καὶ τῶν νεωτέρων ἠθῶν ἡ ἐξημέρωσις δὲν θὰ ἐπιτρέψωσι νὰ ἐπαναληφθῶσι σκηναὶ τόσον ἀπάνθρωποι καὶ βδελυκταὶ ἐν ἡμέραις πολιτικῆς ἢ κοινωνικῆς ἀναστατώσεως.

Χ.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΩΙΟΤΑΡΙΧΩΝ

ἐν Μεσολογγίῳ

Σπουδαιοτάτη πασῶν τῶν ἁλιειῶν ἐν τῇ μεγίστῃ λιμνοθαλάσσῃ τοῦ Μεσολογγίου εἶνε ἡ γινομένη ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου, ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, μέχρι τῆς 14 Σεπτεμβρίου, ἑορτῆς τῆς ἀνυψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ὅπερ οἱ ἁλιεῖς ἐξελέξαντο μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων σταθερῶν ἑορτῶν, ἁλιεύεται κυρίως τὸ εἶδος τῶν ἰχθύων τὸ καλούμενον Κέφαλος ὁ γνήσιος, καὶ Λατινιστὶ Mugil chephalus. Ἐκ τῶν ὠοθηκῶν τούτου κατασκευάζεται τὸ ὠοτάριχον. Ἐν τῇ λιμνοθαλάσσῃ ὀλίγα εἶνε τὰ εἴδη τῶν ἐνδιαιτωμένων ἰχθύων, ἡ μεγίστη ὅμως πλειονότης αὐτῶν ἀπαρτίζεται ἐξ ἰχθύων τοῦ γένους τῶν κεφάλων, οὐτινος ἓξ εἴδη συναντῶνται ἐκεῖ, ἔχοντα ἕκαστον οὐ μόνον ἐξωτερικοὺς χαρακτῆρας εὐδιακρίτους ἀλλὰ καὶ ἤθη διάφορα, ἰδίως δὲ ὁ χρόνος τοῦ τόκου τῶν ὠῶν δὲν εἶνε τοῖς πᾶσιν ὁ αὐτός. Ὁ χρόνος τῆς ἁλιείας, περὶ ἧς ὁ λόγος, εἶνε ἰδίως ὁ τοῦ τόκου τοῦ εἴδους Κέφαλος ὁ γνήσιος· τότε πάντες σχεδὸν οἱ ἰχθύες τοῦ εἴδους τούτου ὠθούμενοι ἐκ τοῦ ὁρμεμφύτου τῆς διαιωνίσεως τοῦ γένους ἐγκαταλείπουσι τὰ ῥηχὰ τῶν ἀκτῶν ὕδατα καὶ διευθύνονται πρὸς τὸ μέρος τὸ φέρον εἰς τὸ πέλαγος, ἵνα ἐκεῖ τέξωσι, τῶν ἰχθύων ἐχόντων ἀνάγκην πρὸς διατήρησίν των ἀρθόνου καὶ καθαροῦ ὕδατος. Τότε ὅμως ἄρχεται καὶ ἡ ἁλιεία ἐξ ἧς ὀλίγιστοι μόνον τῶν ἰχθύων διαφεύγουσι, κατορθοῦντες νὰ περαιωθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος. Καθ' ὁδὸν οἱ ἰχθῦς συναντῶσι τετράγωνα, ὧν αἱ πλευραὶ περιβάλλονται ὑπὸ καλαμωτῶν καὶ ἐν οἷς μία μόνον εὕρηται εἴσοδος. Οἱ ἰχθῦς διευθυνόμενοι ἀεὶ πρὸς τὸ πέλαγος εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας εἰς τὸ τετράγωνον, ὑπόθεν ὅμως σπανίως ἐξέρχονται, διότι οἱ ἁλιεῖς καιροφυλακτοῦντες, ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς διὰ θορύβων ἄλλους μὲν νὰ ζητήσωσι δι' ἁλμάτων τὴν φυγὴν καὶ ἐμπέσωσιν εἰς τὰ ὀριζοντίως καὶ ἄνωθεν τῶν καλαμωτῶν τιθεμένα δίκτυα, ἄλλους δὲ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰς ἐν τῷ μέσῳ τῶν τετραγώνων προσηρμόσμενας δέσμας τῶν κλάδων ὅπου, μένουσιν ἀκινητοῦντες, οὕτω δὲ ὁ ἁλιεὺς διὰ τοῦ κάμακος καμακίσῃ καὶ συλλάβῃ τούτους. Κατὰ τὴν ἁλιείαν ταύτην, ἧς τὰ περιγραφέντα καλάμινα ἐργαλεῖα καλοῦνται *Τζέτια*, ἁλίσκονται μόνον αἱ θήλειαι, ὀνομαζόμεναι *Μπάφες*, τῶν ἀρρένων, φερόντων τὸ ὄνομα *Στειράδια*, ἀφιεμένων ἐλευθέρων. Μεγίστη δ' εἶνε ἡ ἐπιτηδειότης τῶν καμακιστῶν κατορθούντων νὰ πλήττωσι τοὺς ἰχθῦς πάντας κατὰ τὴν κεφαλήν, καὶ οὕτω μὴ καταξεσχίζωσι διὰ τῶν ἀγκίστρων τοῦ κάμακος τὴν λεπτὴν τῶν ὠοθηκῶν μεμβράνην τὴν ἐνέχουσαν τὰ ὠά. Τὸ ὠοτάριχον οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αἱ ὠοθῆκαι τῶν ἰχθύων καταστᾶσαι γόνιμοι πλήρεις ὠῶν ἑτοίμων εἰς τόκον. Μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἰχθύος ἐκ τοῦ ὕδατος, ἐνῷ ἀκόμη οὗτος σπαίρει σχίζουσι τὴν κοιλίαν του καὶ ἐξάγουσιν ἀκεραίας καὶ ὁλοκλήρους τὰς ὠοθήκας, προσέχοντες ἵνα μὴ τὴν ἐλαχίστην ἐπιφέρωσιν ἀμυχὴν ἐπὶ τῆς μεμβράνης. Τὰς ὠοθήκας θέτουσι μετὰ τοῦτο ἐπὶ τέσσαρας ὥρας ἐν τῷ ἅλατι, κατόπιν τὰς πλύνουσι καλῶς, καὶ ἀφοῦ τὰς πιέσωσι μεταξὺ δύο σανίδων, ὅπως λάβωσι τὸ σχῆμα ὅπερ συνήθως ἔχουσιν ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἐκθέτουσιν εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ 4—8 ἡμέρας. Ὅταν ἀποξηρανθῶσι πωλοῦνται ἀμέσως, ὅπως δ' ἐπὶ μακρὸν τὰς διατηρήσωσιν ἐμβάπτουσιν ἐντὸς κιτρίνου κηροῦ τετηγμένου ἐπὶ στιγμήν, καὶ οὕτω περιβάλλονται ὑπὸ ἐξωτερικοῦ λεπτοῦ στρώματος ἐμποδίζοντος τὴν γένεσιν εὐρῶτος.

Εἰς πώλησιν προσφέρονται δύο ποιότητες ὠοταρίχων κεφάλων, ἐξ ὧν ἡ μία εὐθηνοτέρα. Πολλάκις οἱ ἁλιεῖς ἀντὶ ν' ἀφαιρέσωσι μόνας τὰς ὠοθήκας, ἐξάγουσι ταύτας μετὰ τεμαχίου σαρκὸς τοῦ ἰχθύος ἐφ' οὗ αὗται εἶνε προσκεκολλημέναι· οὕτως εἰς τὸν ἀγοραστὴν σὺν τῷ ὠοταρίχῳ πωλεῖται καὶ τεμάχιον σαρκὸς παντελῶς ἄχρηστον,

ὅπερ πρέπει ν' ἀπορρίψῃ ὅταν θελήσῃ νὰ γευθῇ τοῦ ᾠοταρίχου. Ἐν τῇ καλῇ ποιότητι αἱ ᾠοθῆκαι φέρονται μόναι καὶ ἀπηλλαγμέναι ἄλλων στοιχείων.

Περὶ τὸν ὀκτώβριον ἐκ τῶν ᾠοθηκῶν τῶν λαβράκων, ἐπίσης κατασκευάζεται ᾠοτάριχον, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *ρεφοῦδι*, διακρινόμενον ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ἐπειδὴ αἱ ᾠοθῆκαι τῶν λαβράκων εἶνε μικραί.

Ἐκ τῶν ᾠοταρίχων πλεῖστοι προτιμῶσι τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ἰχθύων τῆς λιμνοθαλάσσης τῆς Λογαροῦς τῆς κειμένης ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ νοτιοδυτικῶς τῆς Ἄρτης, κυρίως δὲ διακρίνονται τὰ ᾠοτάριχα ἐκεῖνα ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτῶν.

Ἡ ἐτησία παραγωγὴ τοῦ προϊόντος τούτου ἐν Μεσολογγίῳ δὲν ὑπερβαίνει τὰς 800 ὀκάδας, ἐξ οὗ ἐξηγεῖται καὶ ἡ μεγάλη αὐτοῦ τιμή.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

παρὰ τοῖς ζῴοις.

Ὅπως γένος ζῴων οἱονδήποτε διατηρηθῇ, ἀναγκαιότατον εἶναι πρωτίστως νὰ γεννᾷ ἔκγονα καὶ νὰ ἐπιζῇ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς τούτων. Κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα ὅσῳ ἀτελέστερον εἶναι τὸ ζῷον καὶ ὅσῳ ὀλιγώτερον μεριμνᾷ περὶ τῶν ἐκγόνων, τόσῳ ταῦτα εἶναι πολυπληθέστερα. Διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ εἴδη ἰχθύων ἡ θήλεια τίκτει ἑκατοντάδας χιλιάδων ᾠῶν, οὐδαμῶς περὶ τῆς τύχης τούτων φροντίζουσα. Ἐκ δὲ τῶν οὕτως ἀπροφυλάκτων ἐκτεθειμένων σπερμάτων τὰ πλεῖστα ἀπόλλυνται, ἀλλὰ σῴζεται καὶ ἀριθμὸς αὐτῶν ἱκανὸς πρὸς διατήρησιν τοῦ εἴδους. Παρὰ τοῖς ζῴοις τούτοις δὲν ὑφίσταται οἰκογένεια, οὐδ' ἐν ἀτελεστάτῃ μορφῇ. Μόλις δ' ἀναφαίνεται εἴς τινα εἴδη τῆς ὁμοταξίας τῶν ἑρπετῶν. Οὕτως αἱ θήλειαι εἰδῶν τινων κροκοδείλων δεικνύουσί πως μέριμνάν τινα περὶ τῶν ᾠῶν αὐτῶν· προσπαθοῦσι νὰ τὰ ἀποκρύψωσι καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐκκολαπτόμενα νεογνὰ φέρουσιν ἐνίοτε αἱ ἴδιαι εἰς τὸ ὕδωρ. Ἡ θήλεια εἴδους τινὸς κροκοδείλων ἐν τῷ ποταμῷ Γουαγιακουίλ, ἀφ' οὗ ἀποκρύψῃ τὰ ᾠὰ ἐν τῇ ἄμμῳ, ἐπανέρχεται κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκκολάψεως, θραύει μετὰ προσοχῆς τὰ κελύφη καὶ λαμβάνουσα ἐπὶ τῶν νώτων τὰ νεογνὰ φέρει αὐτὰ εἰς τὸν ποταμόν. Ὁ ἄρρην παρακολουθεῖ αὐτῇ, ἀλλὰ πρὸς σκοπὸν παντελῶς διάφορον, ἤτοι ὅπως καταβροχθίσῃ ὅσα πέσωσι καθ' ὁδόν. Διότι εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων τὸ αἴσθημα τῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν ἐκγόνων ἐξεγείρεται τὸ πρῶτον παρὰ τῇ μητρί.

Εἰς πολλὰ ὅμως εἴδη πτηνῶν αἰσθάνεται ἐπίσης καὶ ὁ ἄρρην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον στοργὴν πρὸς τοὺς νεοσσούς, ὡς ἡ θήλεια, πρὸ πάντων εἰς τὰ γένη τῶν μονογάμων, ἅτινα ζῶσιν οἰκογενειακὸν βίον, ἀλλὰ προσκαίρως· διότι συνήθως παρὰ πᾶσι τοῖς ζῴοις ἡ πρὸς τὰ ἔκγονα στοργή, καὶ αὐτῶν τῶν μητέρων, ὁλοτελῶς ἐκλείπει ὅταν περατωθῇ ἡ ἀνατροφὴ αὐτῶν.

Ἐν δὲ τοῖς θηλαστικοῖς ἡ ἀνατροφὴ τῶν νεογνῶν ἀπαιτεῖ χρόνον μακρότερον, καὶ ταύτης ἐπιμελεῖται πρὸ πάντων ἡ θήλεια, ἥτις ἐνίοτε ἀναγκάζεται νὰ προφυλάξῃ ταῦτα ἀπὸ τῆς ἀγριότητος τοῦ ἄρρενος. Παρὰ τοῖς πλείστοις δὲ τῶν σπονδυλωτῶν, καὶ αὐτῶν τῶν ἐντελεστάτων, ἡ πατρικὴ φιλοστοργία εἶναι σπανία ἢ ἐλαχίστη, ἡ δὲ τῶν ἐκγόνων ἀγάπη πρὸς τοὺς γεννήτορας εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος· μνημονεύονται ὅμως καὶ παραδείγματα υἱκῆς φιλοστοργίας, παρατηρηθέντα εἰς ἓν τῶν τελειοτάτων εἰδῶν, τὸν ἐλέφαντα· διότι ὤφθησαν ἐλεφαντίσκια θωπεύοντα καὶ ὑπερασπίζοντα τὴν μητέρα, φονευθεῖσαν ὑπὸ θηρευτῶν.

Οἱ μεγάλοι πίθηκοι, ἰδίως οἱ κιμπανζῆ, ζῶσιν οἰκογενειακὸν βίον, ἀτελέστατον ὅμως. Οἱ γεννήτορες καὶ τὰ ἔκγονα βιοῦσιν ἐν κοινωνίᾳ ἐπὶ βραχὺν ἢ μακρὸν χρόνον, κατὰ τὰς περιστάσεις· συνήθως ἡ ἀγέλη ὑποτάσσεται εἰς ἄρρενα ἔνηβον, διατηροῦντα τὴν ἀρχὴν ἐν ὅσῳ εἶναι ἰσχυρός, καὶ ἐν ὅσῳ οἱ νεώτεροι δὲν πειρῶνται νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐξουσίας του, ἐγκαταλείποντες ἢ φονεύοντες αὐτόν.

Συνηθέστερον ὅμως ἡ θήλεια τῶν θηλαστικῶν καθίσταται τὸ κέντρον τῆς ζωϊκῆς οἰκογενείας καὶ παρ' αὐτῇ συναθροίζονται τὰ νεογνά. Ὁσάκις δὲ παραμένῃ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ὁ ἄρρην, πράττει τοῦτο ἐκ στοργῆς πρὸς τὴν θήλειαν μᾶλλον ἢ πρὸς τὰ ἔκγονα. Ἡ μητρικὴ ἐξουσία, ἥτις εἶναι τὸ ἰσχῦον κοινωνικὸν δόγμα ἐν ταῖς ἡκιστα ἀνεπτυγμέναις ἀνθρωπίναις φυλαῖς, εὕρηται ἐν σπέρματι ἐν τῷ γένει τῶν ζῴων.

Ἀλλ' ὁ οἰκογενειακὸς βίος δὲν εἶναι ἀναγκαῖος εἰς τὰ ζῷα. Τὸ κυριώτατον παρ' αὐτοῖς εἶναι οὐχὶ ἡ συμβίωσις ἀλλ' ἡ ἀνατροφὴ τῶν νεογνῶν. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς πολυπλόκοις κοινωνίαις τῶν ζῴων, οἷα ἡ τῶν μυρμήκων, ἥτις εἶναι τελειοτέρα πολλῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, οἰκογένεια δὲν ὑφίσταται. Ἡ τῶν νεογνῶν ἀνατροφὴ εἶναι ἔργον ἰδίου γένους μυρμήκων, οἱ δὲ γεννήτορες οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον μεριμνῶσι περὶ τῶν ἐκγόνων.

[Ch. Letourneau.]

Ἀδύνατον μᾶς εἶναι νὰ γνωρίσωμεν
ἀνδρὸς ψυχὴν καὶ φρένα, πρὶν αὐτὸς φανῇ
τοὺς νόμους ἐφαρμόζων καὶ ἀρχὴν ἀσκῶν.
Ἐγὼ ἀνίσως κυβερνήτης πόλεως
δὲν ἐπιμέν' εἰς τὰς ἀρίστας τῶν βουλῶν,
ἀλλ' ὑπὸ φόβου κλείσ' χείλη ἄφωνα,
καὶ νῦν καὶ πάλαι τὸν κηρύττω κάκιστον.
Καὶ ἄν τις φίλον ἔχῃ, τῆς πατρίδος του
ἀνώτερον, ἐκεῖνον οὐδὲ λέγω κἄν.

(Σοφοκλῆς).

Η ΓΡΑΙΑ

("Ονειρον).

Ἐβάδιζον μόνος ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος. Αἴφνης μοὶ ἐφάνη ὅτι ὄπισθεν ἤκουσα βήματα ἐλαφρὰ καὶ λαθραῖα. Ἄνθρωπός τις παρηκολούθει τὰ ἴχνη μου μετὰ προφυλάξεως.

Ἐστράφην καὶ εἶδον ρικνὸν γραΐδιον εἰς φαιὰ ῥάκη τετυλιγμένον. Μόνον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διεκρίνετο διὰ τῶν ῥακῶν του, στυγνὸν πρόσωπον, ῥισσόν, νωδόν, εἰς ἀγκυλωτὴν ἀπολήγον ῥῖνα.

Ἐπλησίασα εἰς τὴν γραῖαν:

— Ποία εἶσαι; τί θέλεις; εἶσαι ἐπαῖτις; ζητεῖς ἐλεημοσύνην;

Ἡ γραῖα δὲν ἀπεκρίθη. Ἔκυψα πρὸς αὐτὴν καὶ παρετήρησα ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐσκέπτοντο ὑπὸ μεμβράνης ὑπολεύκου ὁμοίας τῇ πτηνῶν τινων, ἅτινα προφυλάσσονται δι' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐντόνου τοῦ ἡλίου φωτός.

Ἀλλ' ἡ μεμβράνα τῆς γραίας ἔμενεν ἀκίνητος, δὲν ἀπεκάλυπτε τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν της· συνεπέρανα λοιπὸν ὅτι ἦτο τυφλή.

— Θέλεις ἐλεημοσύνην; ἐπανέλαβον. Διατί μὲ παρακολουθεῖς;

Ἡ γραῖα οὐδὲ τώρα ἀπεκρίθη ἀλλ' ἐρρικνώθη περισσότερον.

Ἀφήσας αὐτὴν ἐξηκολούθησα τὴν πορείαν μου.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀκούω ὀπίσω μου τὰ ἐλαφρά, ἔρρυθμα καὶ λαθραῖα βήματα.

— Πάλιν αὐτὴ ἡ γυναῖκα! εἶπον κατ' ἐμαυτόν. Διατί μὲ ἀκολουθεῖ τόσον συντόνως;

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον προσεῖπον:

— Ὡς φαίνεται ἐπειδὴ εἶνε τυφλή, ἔχασε τὸν δρόμον της καὶ παρακολουθεῖ διὰ τῆς ἀκοῆς τὰ βήματά μου διὰ νὰ φθάσῃ κατόπιν μου εἰς κατῳκημένον τι μέρος. Τοῦτο εἶνε!

Ἀλλ' ἀνησυχία παράδοξος κατέλαβε κατὰ μικρὸν τὸ πνεῦμά μου. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ γραῖα δὲν μὲ παρηκολούθει μόνον ἀλλὰ καὶ μὲ διηύθυνε, μὲ ὤθει ὁτὲ μὲν δεξιά, ὁτὲ δ' ἀριστερὰ καὶ ὅτι ὑπήκουον εἰς αὐτὴν ἀκουσίως.

Ἐξηκολούθησα ἐν τούτοις βαδίζων, ἀλλ' αἴφνης πρὸ τῆς ὁδοῦ μου διακρίνω πρᾶγμα τι μαυρίζον, ὡς βαθὺς λάκκος ἐν τῷ χώματι: εἶναι ὁ τάφος!

Ἡ ἐξῆς ἰδέα διῆλθε τὸ πνεῦμά μου ὡς ἀστραπή: Αὐτοῦ μὲ ὠθεῖ!

Στρέφομαι βιαίως. Ἡ γραῖα ἦτο ἐκεῖ, ἐνώπιόν μου καὶ ἔβλεπε! Μὲ παρετήρει διὰ μεγάλων ὀφθαλμῶν κακεντρεχῶν καὶ ἀπειλητικῶν, δι' ὀφθαλμῶν ἁρπακτικοῦ ὀρνέου. Κύπτω πρὸς τὸ πρόσωπόν της, πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς της. Καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν θαμβὴν βλέπω μεμβράναν, τὸ αὐτὸ τυφλὸν πρόσωπον.

— Ἄχ!, διελογίσθην, αὐτὴ ἡ γραῖα εἶνε ἡ εἱμαρμένη μου, ἡ εἱμαρμένη, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ διαφύγῃ!... Ἀλλ' ὄχι, ὄχι, τί ἀνανδρία! πρέπει τοὐλάχιστον ν' ἀντιπαλαίσω!...

Καὶ ἐτράπην ἐπ' ἄλλην διεύθυνσιν.

Ἐβάδιζα ταχέως... Ἀλλ' ἀκούω, καὶ πάλιν κατόπιν μου ἐλαφρὰ βήματα... ἐγγύς... ἐγγύτατα καὶ ἐνώπιόν μου, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ, χαίνει πάλιν ὁ μέλας λάκκος.

Στρέφομαι καὶ αὖθις ἀλλαχόσε... Ἀλλ' ὀπίσω μου ἐνδελεχῶς ὁ αὐτὸς λαθραῖος θροῦς, ἐνώπιόν μου ἡ αὐτὴ φοβερὰ κηλίς...

Ἄ! Ματαίως κάμνω περιδρομὰς ὡς ὁλαγωὸς πρὸ τῶν θηρευτικῶν κυνῶν...

Ἐνδελεχῶς, ἐνδελεχῶς, τὸ αὐτὸ ἀκούω. τὸ αὐτὸ βλέπω!

— Περίμεινε! εἶπον κατ' ἐμαυτόν. Θὰ σε ἀπατήσω, δὲν θὰ ὑπάγω πουθενά!

Καὶ κάθημαι χαμαί.

Ἡ γραῖα εἶναι ὄπισθέν μου, δύο βήματα μακράν μου· δὲν τὴν ἀκούω, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι εἶναι παροῦσα.

Καὶ αἴφνης τί βλέπω; Ἡ κηλὶς ἐκείνη ἡ μαυρίζουσα ἐνώπιόν μου ὀλισθαίνει, ἔρπει προχωρεῖ, προσεγγίζει!..

Θεέ μου! Στρέφομαι, παρατηρῶ. Ἡ γραῖα ἀτενίζει ἐπ' ἐμὲ τοὺς δύο ὀφθαλμούς της καὶ κακεντρεχὲς μειδίαμα συστρέφει τὸ νωδὸν στόμά της, ὡς νὰ μοὶ ἔλεγε:

— Δὲν θὰ διαφύγῃς!

[*Τουργένιεφ*]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Κοπενάγῃ καταστήματος τῶν κωφαλάλων κ. Μάλλιγκ Χάνσεν ἐδημοσίευσεν ἐπ' ἐσχάτων περιεργότατα πορίσματα τῶν παρατηρήσεών του περὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀναστήματος καὶ τοῦ ὄγκου τῶν παίδων. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐζύγιζε τετράκις τῆς ἡμέρας καὶ καθ' ἑκάστην κατεμέτρει τοὺς ἐν τῷ καταστήματι ἐκείνῳ τρεφομένους παῖδας, 130 τὸν ἀριθμὸν ὄντας. Ἐκ τῆς μελέτης δὲ τῶν σημειώσεων αὐτοῦ καὶ τῆς ἀντιπαραβολῆς πρὸς ἄλλας παρατηρήσεις συνήγαγε τὰ ἑπόμενα πορίσματα.

Ἡ αὔξησις τοῦ τε ἀναστήματος καὶ τοῦ ὄγκου τῶν παίδων οὔτε βαθμιαία εἶναι, οὔτε συνεχής. Ἀλλὰ γίνεται ἐν τρισὶ χρονικαῖς περιόδοις κατ' ἔτος, περιόδοις περιλαμβανούσαις ἑτέρας τριάκοντα παραλλαγάς, ἥττονος σημασίας καὶ μὴ ὑποκειμένας εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνας. Εἶναι δὲ διάφοροι αἱ τρεῖς περίοδοι, καθ' ἃς αὐξάνει τὸ ἀνάστημα, τῶν περιόδων καθ' ἃς αὐξάνει ὁ ὄγκος τοῦ σώματος. Ἐκάτεραι δὲ διαιροῦνται εἰς περίοδον τῆς μεγίστης ἀναπτύξεως, εἰς περίοδον τῆς στάσεως ἢ τῆς ἰσορροπίας καὶ εἰς περίοδον τῆς ἐλαχίστης ἀναπτύξεως.

Ἡ περίοδος τῆς μεγίστης αὐξήσεως τοῦ ὄγκου τοῦ σώματος διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου μέχρι τοῦ

Σεπτεμβρίου· ἡ τῆς στάσεως ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἀπριλίου. Ἡ αὔξησις τοῦ ἀναστήματος ποικίλλει ὡσαύτως, ἀλλὰ κατὰ τάξιν διάφορον. Ἡ περίοδος τῆς ἐλαχίστης ἀναπτύξεως τοῦ ὄγκου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν περίοδον τῆς μεγίστης ἀναπτύξεως τοῦ ἀναστήματος. Κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον ἡ αὔξησις τοῦ ἀναστήματος εἶναι κατὰ τέσσαρα πέμπτα ὀλιγωτέρα τῆς γινομένης κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ σῶμα τῶν παίδων αὐξάνει τὸ φθινόπωρον κατ' ὄγκον καὶ βάρος· κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐπέρχεται στάσις τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀναστήματος· ὅταν δ' ἔλθῃ ἡ περίοδος τῆς αὐξήσεως τούτου, ἡ αὔξησις τοῦ ὄγκου μένει στάσιμος.

Ὅθεν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἂν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Δανοῦ ἀνθρωπολόγου εἶναι ἀκριβεῖς, ἀκολουθεῖ τὴν αὐτὴν καὶ τὰ φυτὰ τάξιν τῆς ἀναπτύξεως. Ἐπεκτείνας οὗτος τὰς παρατηρήσεις του καὶ εἰς τὰ ἐν τῷ κήπῳ τοῦ καταστήματος δένδρα, τὰ ὁποῖα καθ' ἑκάστην κατεμέτρει, ἐπείσθη ὅτι καὶ τὰ φυτὰ ἐν μιᾷ περιόδῳ αὐξάνουσι καθ' ὕψος, ἐν ἑτέρᾳ δὲ κατὰ πλάτος, αὐξομένης τῆς περιφερείας τοῦ κορμοῦ αὐτῶν. Ἀλλ' αἱ περίοδοι αὗται δὲν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς περιόδους τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Κατὰ τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον ὅλη ἡ δύναμις τοῦ δένδρου καταναλίσκεται εἰς ἐπέκτασιν τῶν κλάδων καὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κορμοῦ, τὸ δὲ πάχος αὐτοῦ μένει στάσιμον· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰουλίου αὐξάνει τὸ πλάτος τοῦ κορμοῦ· μετὰ ταῦτα δ' ἐπέρχεται ἡ περίοδος τῆς ἀδρανείας ἢ νάρκης.

Τερατία εἶναι ἡ κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν κατανάλωσις γραφικῶν εἰδῶν. Κατ' ἔτος κατασκευάζονται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μεταλλικαὶ γραφίδες (πέννται) ἀξίας εἴκοσιν ἑκατομμυρίων δραχμῶν· ἴσην ἀξίαν ἔχουσι καὶ τὰ κατ' ἔτος χυνόμενα τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Μολυβδοκόνδυλα κατασκευάζονται περὶ τὰ 200 ἑκατομμύρια. Χάρτου δὲ μόνη ἡ Εὐρώπη παράγει ἓν ἑκατομμύριον τόννων κατ' ἔτος.

Ὡς πρῶται ὕλαι πρὸς κατασκευὴν τοῦ χάρτου χρησιμεύουσι τὰ ῥάκη (ὧν ἡ ποσότης ὅμως δὲν ἐπαρκεῖ, διότι μόνον 800,000 τόννων συνάζονται κατ' ἔτος ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ), ὁ παλαιὸς χάρτης, ξύλον καὶ διὰ τὰς ἀρίστας ποιότητας φυτόν τι τῆς Ἀλγερίας, καλούμενον Ἄλφα. Ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ δαπανῶνται 500 ἑκατομμύρια πρὸς προμήθειαν τῶν πρώτων ὑλῶν, ὧν 350 ἑκατ. πρὸς ἀγορὰν ῥακῶν, 20 πρὸς ἀγορὰν ἀχύρων καὶ ξύλου καὶ 100 πρὸς ἀγορὰν ἄλφα καὶ παλαιοῦ χάρτου. Προστιθεμένων δ' εἰς ταῦτα τῆς δαπάνης διὰ τὴν καύσιμον ὕλην καὶ τὰς χημικὰς ὕλας, τῶν τόκων τῶν καταβληθέντων κεφαλαίων πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἐργοστασίων, εὑρίσκομεν ὅτι δαπανᾶται ἓν δισεκατομμύριον περίπου δραχμῶν πρὸς κατασκευὴν 1500000 τόννων χάρτου. Ἐκ τοῦ ἐν ὅλῃ τῇ γῇ κατασκευαζομένου χάρτου 1200000 τόννων χρησιμεύουσι πρὸς γραφήν, 80000 τόννων πρὸς τύπωσιν βιβλίων, 300000 τόννων πρὸς τύπωσιν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων, καὶ 120000 τόννων χρησιμεύουσιν εἰς κατασκευὴν κατωστίχων καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἂν εἰς ταῦτα προστεθῶσι τὸ σιγαρόχαρτον, τὸ ναστόχαρτον, τὸ στυππόχαρτον, ὁ χρωματιστὸς χάρτης, ὁ μεταξωτὸς χάρτης κλπ. κλπ. πρὸς δὲ καὶ 1500 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἀπαιτούμενα πρὸς κίνησιν τῶν ἐργοστασίων, πρὸς ἐργασίαν, πρὸς μεταφορὰν κλπ. ὑπολογίζεται ὅτι ἡ βιομηχανία ἐκ πρώτων ὑλῶν εἶναι τὸ ἄχυρον, τὸ ξύλον, τὰ πριονίδια, τὰ ῥάκη κατασκευάζει κατ' ἔτος προϊόντα ἀξίας 6000 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Ἐν Κάνναις τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας διατρίβουσι κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ τὸ εὔκρατον καὶ τερπνὸν κλίμα τῆς πόλεως ταύτης παμπληθεῖς ξένοι, μάλιστα δ' Ἄγγλοι πλούσιοι. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀποτελοῦσι σχεδὸν χωριστὴν κοινωνίαν, δυσπρόσιτοι ὄντες καὶ δυσκόλως ἀποδεχόμενοι προσκλήσεις εἰς συναναστροφάς, πολὺ δὲ δυσκολώτερον προσκαλοῦντες αὐτοί. Ἀμερικανός τις πρώην ἀνθρακοπώλης, ἀποσυρθεὶς τοῦ ἐμπορίου, ὅσπις ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ μένων δαπανᾷ τὰ ἄφθονα δολλάρια ὅσα ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπεταμίευσεν, ἠθέλησεν ἐπ' ἐσχάτων νὰ διώσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ του μέγαν χορόν, εἰς ὃν προσεκάλεσε πάντας τοὺς ἐν Κάνναις ἐξέχοντας. Τῷ ἐγένετο μὲν ἡ παρατήρησις, ὅτι οἱ Ἄγγλοι εὐπατρίδαι καὶ ἑκατομμυριοῦχοι δὲν θὰ δεχθῶσι τὴν πρότασιν, ἀλλ' ὁ πρώην ἀνθρακοπώλης κ. Ἰάκσων, γνήσιος Ἀμερικανὸς ὢν καὶ ἐπιμένως πρακτικώτατος ἀνήρ, ἐξεῦρεν εὐφυᾶ τρόπον πρὸς ἐξαναγκασμὸν αὐτῶν. Διότι διεκήρυξεν, ὅτι δι' ἕκαστον τῶν προσκεκλημένων, ὅστις ἤθελε παρευρεθῇ εἰς τὸν χορὸν ἀνεδέχετο νὰ καταβάλῃ δέκα δραχμὰς πρὸς ὄφελος τοῦ ἐν Κάνναις νοσοκομείου καὶ τοῦ πτωχοκομείου. Οὕτω δὲ ὁ ἀποστέργων νὰ μεταβῇ εἰς τὸν χορὸν τοῦ ἀνθρακοπώλου ἐστέρει 10 δρ. τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀσθενεῖς. Τούτου ἕνεκα κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἑσπέραν αἱ αἴθουσαι τοῦ κ. Ἰάκσων ἦσαν πλήρεις ἐκλεκτῶν κόσμου. Περιχαρὴς ἐπὶ τῷ θριάμβῳ του ὁ οἰκοδεσπότης διένειμεν εἰς ἑκάστην τῶν κυριῶν ἀνὰ ἓν κομψότατον σημειωματάριον ἐκ μαργάρου μετὰ χρυσοῦ μολυβδοφόρου πρὸς ἐγγραφὴν τῶν ὀνομάτων τῶν χορευτῶν. Ὁ χορὸς ἦτο ζωηρότατος καὶ φαιδρότατος, παρευρεθέντων τριακοσίων προσκεκλημένων, τὴν δὲ πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ὁ κ. Ἰάκσων κατέθηκεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὸ πτωχοκομεῖον τριχιλίας δραχμάς. Ἀλλ' ἕτερος Ἀμερικανός, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διαμένων, πολὺ διάφορον διασκέδασιν παρεσκεύασεν εἰς τοὺς προσκεκλημένους του. Μαθὼν ὅτι τινὲς τὸν κατηγόρησαν ὡς φυλάργυρον, προσεκάλεσε παραχρῆμα εἰς ἑορτὴν μέγα πλῆθος. Καὶ ὅτε συνῆλθον οἱ πλεῖστοι τῶν προσκεκλημένων τοῖς εἶπεν. «Ἐπειδὴ φρονεῖτε ὅτι ἀδύνατος εἶναι ἡ διασκέδασις, ἂν μὴ δαπανηθῶσι πολλὰ χρήματα, σᾶς παρακαλῶ νὰ διασκεδάσητε, κύριοί μου.» Καὶ λαβὼν δέσμας γραμματίων τῆς Ἀγγλικῆς τραπέζης, ἀξίας 125 χιλιάδων δραχμῶν τὰς ἔρριψεν εἰς ἀργυροῦν πύραυνον, ὅπερ διέταξε νὰ θέσωσι ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκάησαν ὅλα τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, εἶπε πρὸς τοὺς προσκεκλημένους. «Κυρίαι καὶ κύριοι, ἡ διασκέδασις ἐτελείωσε. Καλὴν νύκτα.»

Ὁ ἰατρὸς κ. Π. πρὸς φλύαρον κυρίαν. ἀφ' οὗ ἐπεράτωσε τὴν ἐξέτασιν τῆς νόσου: «Σᾶς παρακαλῶ δείξατε τὴν γλῶσσάν σας. (Ἡ κυρία ὑπακούει.) Τώρα κρατήσατε αὐτὴν ἔξω μέχρις ὅτου γράψω τὴν συνταγὴν καὶ ἀναχωρήσω.»

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886.—356